

Vsi ovitki ostanejo

ZADRUGAR

G L A S I L O
N A B A V L J A L N E
Z A D R U G E
Ž E L E Z N I Č A R J E V
L J U B L J A N S K E
P O K R A J I N E
V
L J U B L J A N I
L E T O • X V I I I

1942

1

XX-XXI

V S E B I N A

XIX. REDNA LETNA SKUPŠČINA NAŠE ZADRUGE / NAŠE
OGNJIŠČE: IZ ŽIVLJENJA PUBERTETNIKA IN PUBERTET-
NICE — USPAVANKE — ČE PRENOČUJEMO PRI PRIJATELJIH
— PAPIR PROTI MRAZU — JEDILA, PRIPRAVLJENA IZ
KUNCA / ZDRAVSTVO: SE O NEKATERIH CEPLJENJIH /
PISANO POLJE / NAŠI SLAVNI MOŽJE: VALEN-
TIN VODNIK / LJUBLJANA: MONOGRAFIČEN ORIS PO-
STANKA IN RAZVOJA / LEPOSLOVJE: ZVONČKI / ZA-
DRUŽNI VESTNIK: IZ UPRAVE — IZ NAŠIH PRODAJA-
LEN — ZADRUŽNE VESTI — IZ UREDB — DROBNE GOSPO-
DARSKE VESTI / UGANKE IN ZANKE.

Razdelitev krompirja

Člani, ki niso dobili krompirja v jeseni 1941. in v tem mesecu, ga dobljo na mescarsko knjižico po 25 kg na družinskega člana

*

DRUGI GOSPODINJSKI IN ŠIVALNI TEČAJ

naše zadruga se bo pričel 1. februarja t. l.
v Železničarski menzi.

Informacije se dobljo pri vodstvu
Gospodinske šole.

Z A D R U G A R

GLASILO NAB. ZADRUGE ŽELEZNIČARJEV LJUBLJ. POKRAJINE

Št. 1

Ljubljana, 24. januarja 1942 XX.

Leto XVIII

XIX. redna letna skupščina naše zadruge

Vsaka skupščina, bodisi katere koli vrste, je verno ogledalo zrelosti in resnične medsebojne povezanosti kolektiva, ki razpravlja o uspehih svojega skupnega dela in daje smernice za svoje bodoče naloge in nadaljnja prizadevanja.

Kar se tiče skupščin naše zadruge, lahko z veseljem ugotovljamo, da so zlasti v zadnjih letih bile na dostojni višini. Zdi pa se nam, da je izmed vseh XIX. skupščina bila najlepša. Kdor ji je prisostvoval, se je moral uveriti, da je naš železničar-zadrugar discipliniran, zaveden in da zna ceniti in čuvati svojo ustanovo, ki jo je požrtvovalno gradil skozi 20 let. Zborovalci so pokazali, da znajo ločiti nebitveno od bistvenega, trenutne ugodnosti od trajne in splošne koristi.

V naslednjem podajamo kratko poročilo o poteku skupščine.

Tč. 1: Konstituiranje skupščine.

Ob 9. uri 10 minut otvori predsednik tov. E. Klebel skupščino, ugotovi, da je bila pravilno sklicana in da je pravomočna sklepati po § 46 in 51 zadružnih pravil. Navzočih je 30 delegatov, ki zastopajo 3328 članov. Za zapisnikarja imenuje tov. Jesiha, za overovatelja pa skupščina izbere tov. Majcena Antona in Žiliča Ivana.

Nato predsednik pozdravi zastopnika Zadružne zveze g. dr. Basaja, vse delegate in navzoče članstvo, nakar poda kratko poročilo o poslovanju zadruge v l. 1940. V tem poročilu med drugim poudarja, da je leto 1940. pomenilo višek zadruginega delovanja in obratovanja. Število članstva je v tem letu naraslo na 9500, vrednost prodanega blaga je znašala ca 57 milijonov dinarjev. Ker so bile investicije, zgradbe in adaptacije skoro zaključene, je bilo upravičeno upanje, da bo naša zadruga deležna še nadaljnjega razmaha. Toda izredne prilike so to preprečile.

Letos smo obhajali 20-letnico ustanovitve naše zadruge. Tiho in skromno smo praznovali ta jubilej, vendar v zavesti, da je bilo v teh dvajsetih letih mnogo storjenega. Delo, ki je bilo opravljeno, priča o zavednosti, požrtvovalnosti, organizatorični sposobnosti in poštenosti našega železničarja. Izgradili smo zadrugo železničarjev, ki jo

je štel Savez med najboljše in najmočnejše v bivši Jugoslaviji. Čeprav se je število članstva naše zadruga po zadnjih zgodovinskih dogodkih skrčilo skoro na polovico, smo nanjo še vedno lahko ponosni. Da je to tako, se moramo zahvaliti zavednosti in delu naših delegatov in celokupnega članstva, ki je vzlic mnogokdaj hudi kritiki vedno razumevalo pomen svoje ustanove in znalo varovati njen ugled tudi na zunaj.

Po počastitvi spomina umrlih članov skupščina preide na naslednjo točko dnevnega reda.

Tč. 2. Branje pismenega poročila upravnega odbora o poslovanju zadruga za leto 1940. ter predloga, kako naj se razdeli poslovni prebitek.

Ker je bila bilanca objavljena že v 7. številu „Zadugarja“ in delegatom s poročilom upravnega odbora vred pred skupščino pravočasno dostavljena in ker je bila bilanca obravnavana že na I. delegatskem sestanku, skupščina sklene, da se bilanca in poročilo upravnega odbora ne čita.

Predsednik prosi nato, da skupščina pred obravnavo nadaljnjih točk dnevnega reda vzame sledeče na znanje:

Naša zadruga se po naredbi št. 157 Visokega komisarijata (Službeni list št. 94) odslej imenuje „Nabavljalna zadruga železničarjev Ljubljanske pokrajine, zadruga z o. z. Ljubljana“, italijansko „Cooperativa di consumo fra ferrovieri della provincia di Lubiana, c. r. a g. l., Lubiana.“ Nadalje: Ker je stik z bivšim Savezom prekinjen, zadruga pa po obstoječih pravilih mora biti včlanjena v revizijski zvezi, je pristopila k revizijski Zadružni zvezi v Ljubljani.

Skupščina vzame to na znanje in odobri.

Glede razdelitve poslovnega prebitka predsednik poroča, da je v poslovnem letu 1940. poleg razdeljenega ristorna preostal poslovni prebitek v znesku Din 232.495'36. Upravni odbor predlaga, da se ta prebitek sledeče razdeli:

30% za rezervni fond	Din 69.748'50
30% za prosvetne in zdravstvene ustanove in namene članstva	„ 69.748'50
10% za splošne kulturne in dobrodelne na- mene članstva	„ 23.249'50
20% za dvomljive terjatve	„ 46.499'36
5% za združno propagando	„ 11.624'75
5% za nagrado uslužbencem	„ 11.624'75

Skupaj . . . Din 232.495'36

Tč. 3. Branje pismenega poročila nadzornega odbora o poslovanju zadruga in o letnih sklepnih računih za minulo leto 1940., o predlogu za razdelitev poslovnega prebitka ter predloga o podelitvi razrešnice upravnemu in nadzornemu odboru.

Skupščina sklene, da tudi tega poročila iz istih razlogov kot poročila upravnega odbora ni treba čitati.

Tč. 4. Razprava in sklepanje:

- a) o odobritvi poročila upravnega odbora,
- b) o odobritvi poročila nadzornega odbora,
- c) o odobritvi letnih sklepnih računov,
- č) o odobritvi predloga za razdelitev poslovnega prebitka,
- d) o razrešnici članov upravnega in nadzornega odbora.

Vse točke je skupščina brez razprave soglasno sprejela, oziroma predloge odobrila.

Tč. 5. Pooblastila upravnemu odboru in določitev najvišje vsote:

- a) do katere sme upravni odbor zadrugo zadolžiti s posojili in nakupom robe,
- b) do katere se sme dajati zadružnikom roba na up (čl. 47. t. 7. pravil, § 29, t. 4. zakona).

Brez debate skupščina sprejme predlog upravnega odbora, da se zadruga sme zadolžiti s posojili za nakup robe do 9 milijonov lir.

Glede zneska, do katerega se zadružnikom sme dajati roba na up, upravni odbor predlaga: Zadruga sme zadružnikom dajati robo na up največ do višine enkratnih mesečnih prejemkov, pa tudi to le, če članova plačilna možnost dopušča tako kreditiranje. Če prosi član za obročno odplačilo dolga, sme upravni odbor pri nakupih robe na up dovoliti, da odplačuje svoj dolg v zaporednih mesečnih obrokih, največ šestih. Kdor predpisanih mu obrokov ne odplačuje redno vsak mesec, plača 6% obresti. V izjemnih, posebnega upoštevanja vrednih primerih more upravni odbor raztegniti odplačilo dolga tudi na 10 zaporednih obrokov. V vsakem takem primeru se zaračunajo dolžniku 6% obresti.

Predlog upravnega odbora skupščina soglasno sprejme s sledečo spremembo, ki jo predlaga tov. Masič glede zaračunavanja obresti: „Kdor predpisanih obrokov ne plačuje redno vsak mesec, plača 6% obresti za obroke preko 6 mesecev. Pri odplačilu dolga v dovoljenih 10 obrokih se zaračunajo 6% obresti samo za obroke preko 6 mesecev.“

Tč. 6. Razprava o pritožbah članov zoper izključitev iz zadruga.

Ker v letu 1940. ni bil noben član izključen iz zadruga, je razprava k tej točki dnevnega reda odpadla.

Tč. 7. Razprava in sklepanje glede spremembe pravilnika o volitvah delegatov in njih namestnikov za skupščino zadruga po predlogih upravnega odbora in delegatov.

Na opozorilo predsednika, da prilike nikakor ne priporočajo spremembe obstoječega pravilnika, po kratki debati tov. Šinkovec v imenu predlagateljev predlog umakne; skupščina pa upravnemu odboru naloži, da skliče še pred volitvami delegatov izredno skupščino, čim bo za to primeren čas. Na tej skupščini naj se obravnava tudi sprememba pravilnika o volitvah delegatov in njih namestnikov.

Tč. 8. Razprava in sklepanje o predlogih za spremembo pravil zadruga čl. 19, tč. 6. po predlogih upravnega odbora in delegatov.

K čl. 19, tč. 6. se je predlog delegatov glasil: „Dosedanje besedilo naj se črta in nadomesti s sledečim: Za člane upravnega odbora ne morejo biti izvoljeni zadružniki, ki poslednji dve leti pred skupščino niso bili redni odjemalci v zadrugi.“

K temu predlogu predsednik priporoča, da naj bo še nadalje izvolitev zadružnikov v upravni odbor vezana na doseženi povpreček letnega nakupa, vendar naj se pojem „povpreček letnega nakupa“ v bodoče sledeče tolmači: Povpreček letnega nakupa se izračuna tako, da se denarna vsota prometa vse prodane robe dotičnega leta deli s številom duš, (to je število vseh članov zadruga in njih družinskih članov) na dan 31. decembra dotičnega leta. Dobljeni količnik se pomnoži s številom duš družine člana; tako dobljeni zmnožek je povprečni letni nakup člana za dotično leto. —

Po mestoma zelo živahni debati, ki so se je udeležili tov. Šinkovec, Hladnik, Pleterski, inž. Roglič, Repanšek, Sovre, Krakar in Masič, skupščina odkloni predlog za spremembo tč. 6, čl. 19 pravilnika in odobri predlog upravnega odbora s podanim pojasnilom glede izračunavanja letnega povprečnega nakupa.

Nato se oglasi k besedi odposlanec Zadružne zveze g. dr. Basaj in izvaja:

Tovariši zadrugarji! Kot delegat Zadružne zveze vam predvsem čestitam k lepemu uspehu, ki ga je pokazal vaš računski zaključek. Ob teh čestitkah izražam obenem tudi željo, da bi se čim prej razmere tako uredile, da bo vaša zadruga mogla tudi za naprej izkazovati tako velik promet in da bodo vaši zadrugarji lahko v zadrugi še nadalje nakupovali toliko blaga kot v l. 1940. Danes niso časi, da bi člani mogli v zadrugi dobiti vse in toliko, kar potrebujejo. S sistemom kart je zadruga dobila svoje meje navzgor, katerih mej ne sme prekoračiti. Želja nas vseh brez razlike je, da bi se te prilike kmalu normalizirale.

Še eno stvar želim posebno poudariti: Ko prisostvujem temu vašemu občnemu zboru in razpravam o vprašanjih, glede katerih so bili tovariši zadrugarji različnega mnenja, moram priznati, da ste se v tem oziru pokazali na višku; debata je bila lepa in dostojna. Odkrito povem, da vam gre tudi v tem oziru vsa čast! Zadrugarji ste lahko različnega mnenja, zavedate se pa, da vas vse veže disciplina na zborovanjih tudi takrat, kadar gredo vaša naziranja vsaksebi. Priznavate najvažnejše vsake skuščine, to, da se manjšina pokorava večini, da se ji lojalno ukloni, kar je najboljša garancija za dobro skupnosti — kolektiva, in to ob vsakem času in ob vseh prilikah.

Potem je še tretje, kar bi rad povedal kot odposlanec Zadrुžne zveze: Veliko je odvisno od tega, kakšno vodstvo imate. Vaša zadruga slavi 20-letnico svojega obstanka. Ob tej 20-letnici lahko s ponosom pokažete na svoje izredno lepe uspehe. Ti uspehi so zasluga tudi vašega vodstva. Pregovor pravi: Po ljudeh gor, po ljudeh dol! Če ste po teh ljudeh, ki so vodili zadrugo toliko časa, šli vedno navzgor, se dvigali, si ustvarjali lepo premoženje in želi priznanje, je to znamenje, da je pri vas vladalo poštenje in zmožnost. Sami dobro veste, da povsod ni bilo tako. Gotovo vam je znano, da so v nekaterih zadrugah v južnih krajih imeli veliko in upravičenih bojov, ker tamkaj tisti, ki so bili postavljeni na vodstvo, niso zaslužili zaupanja skupnosti. Če čestitam vaši zadrugi k temu, da je 20 let tako lepo napredovala pod vodstvom, ki ste si ga bili izbrali, pa hkrati poudarjam, da je to tudi rezultat vaše solidarnosti in vašega poštenega dela. Ko ob 20 letnici te zadruge gledamo nazaj, je potrebno, da obrnemo svoj pogled tudi v bodočnost. Želim, da bi v vaši zadrugi tudi še za naprej ostal isti duh solidarnosti, discipline in poštenja. Ta duh bo vodil še nadalje do večjih in še lepših uspehov. Ti uspehi bodo uspehi vseh zadrugarjev, bodo zadrुžni uspehi.

Zadruge so nam v teh časih, kakor so danes in kakor bodo še nastopili, vedno bolj potrebne. Čim težji bodo časi, tem bolj nam bodo zadruge potrebne. Zadruge nam bodo nudile možnost vsaj najskromnejšega blagostanja v naši skupnosti.

Naj duh poštenja in prave zadrुžne zavesti tudi v bodoče vlada v tej vaši veliki, vzor-zadrugi! —

Z zahvalo tov. predsednika za laskave in vzpodbudne besede govorniku in s pozivom na složno nadaljnje delo skupščina preide na obravnavo naslednje točke dnevnega reda.

Tč. 9. Dopolnilne volitve članov upravnega in nadzornega odbora in volitve namestnikov obeh odborov.

Predsednik skupščino obvesti, da izpadeta letos iz upravnega odbora tovariša Juh in Luschützky, iz nadzornega odbora pa tova-

riša Feldin in Czurda. Zato bo treba izvoliti za upravni in nadzorni odbor po dva člana in po štiri namestnike. Predsednik izraža željo, da bi skupščina pri volitvah upoštevala trud in delo zadrugarjev.

Tov. Rapanšek predlaga, naj ostane vse pri starem. Njemu se pridružita še tovariša Srakar in ing. Roglič. Tov. Hladnik predlaga, naj se vršijo volitve in v ta namen sestavi kandidacijski odsek. Pri glasovanju dobi večino Hladnikov predlog, nakar se sestavi kandidacijski odsek. Po daljšem posvetovanju se člani tega odseka vrnejo v zborovalnico, nakar prečita tov. Masič v imenu kandidacijskega odseka sledečo izjavo:

„Upoštevajoč današnje razmere, v katerih se nahajamo in z ozirom na dosedanje delo odbora, je kandidacijski odsek soglasno sklenil predlagati skupščini, da naj ostaneta v upravnem odboru tovariša Luschützky Jože in Juh Leopold; za namestnike predlaga: Viranta Antona, Hrastnika Antona, Repino Jožefa in Severja Janeza.

Za nadzorni odbor se predlaga: Feldin Hinko in dr. Čampa Matija; za namestnike: Hladnik Jože, Mičulinič Rudolf, Umek Jože in Vozel Karol.“

Predsednik se nato zahvali izpadlemu tov. Czurdi za marljivo sodelovanje v zadrugi.

Tč. 10. Sklepanje o predlogih upravnega odbora.

Predsednik izjavi, da upravni odbor nima nobenega predloga, nego samo željo, da bi zadruga v novem poslovnem letu dobila toliko robe, da bi lahko članom nudila vsaj to, kar za svoje življenje najbolj nujno potrebujejo.

Tč. 11. Sklepanje o predlogih in pritožbah združnikov (§ 30, tč. 5. zakona in čl. 47, tč. A/8 pravil).

Iz vrst delegatov je bil stavljen predlog, da naj se zadruga izbriše iz „Osrednje zadruge zadrug državnih nameščencev v Ljubljanski pokrajini.“

K temu predlogu predsednik pojasnjuje:

Osrednja zadruga drž. nameščencev v Ljubljanski pokrajini je bila osnovana, da ščiti posebne interese naših zadrug državnih uslužbencev pri likvidaciji Savezne imovine. V pravilih stoji sicer, da fungira tudi kot revizijska zveza, vendar te funkcije po zakonu ne more opravljati, ker nima včlanjenih predpisanih 300 zadrug. Zato naj današnja skupščina Osrednje zadruge zadrug predlaga, da se iz njenih pravil briše vse, kar je v zvezi z revizijo. Na podlagi tega in nadaljnjih pojasnil tov. Masiča in Sovreta predlog skupščina glede izbrisa naše zadruge

iz Osrednje zadruge zadrug odkloni ter upravnemu odboru naloži, da na njeni prvi skupščini predlaga, da se briše iz pravil, kar se tiče revizije.

Tč. 12. Slučajnosti.

Tov. Zitterschlager se v imenu obdarovancev za božične praznike upravnemu odboru zahvali za darila, ki jih je naklonil železničarski deci. Predsednik k temu poroča, da je bilo obdarovanih 580 otrok z zneskom po 60 lir. Zahvaljuje se delegatom, ki so skrbno izbrali najpotrebnejše in jih predlagali za obdaritev. Upravni odbor je šel celo še preko predlaganega števila, glede česar upa, da bo skupščina njegovo postopanje odobrila. Pomagati je bilo treba najbednejšim; za druga teh žrtev ni lahko prenesla, toda vodila jo je zavest, da svojih zvestih članov in njih rodbin v teh usodnih časih ne sme zapustiti.

Tov. Pleterski se obrača na upravni odbor s prošnjo, da bi za druga podprla akcijo vlakospremnega osebja, ki se je obrnilo s prošnjo na delegacijo, da bi se v večjih krajih (Ljubljana, Kočevje, Metlika) ustanovile kuhinje, v katerih bi se to osebje v času svoje službene odsotnosti iz domicilne postaje prehranjevalo.

Predsednik sporoča, da se je ta zadeva že obravnavala z g. direktorjem in načelnikom prometno-komercialnega oddelka in obljublja s strani zadruge vso pomoč.

Tov. Šinkovec pripominja, da so baje v zadrugi zaposleni razni upokoјenci in celo neželezničarji, dočim odbor odklanja prošnje za sprejem v službo njihovih svojcev.

Predsednik pojasni, da je bilo v mesecu marcu in začetkom aprila poklicanih 64 uslužbencev na orožne vaje in je odbor moral takoj dobiti provizorično nadomestilo. Nekaj zadruginih uslužbencev je prišlo tudi iz Maribora; tudi teh zvestih ljudi, ki so služili že po 15 let, zadruga ni mogla in ni smela pustiti na cedilu ter jih je zaposlila v Ljubljani. Sicer pa današnje poslovanje živilskih kart zahteva veliko več moči kot prej.

Tov. ing. Roglič v zadevi ustanovitve kuhinj za vlakospremno osebje še enkrat apelira na zadrugo in na vse železničarje, da s skupnimi močmi delajo na to, da se temu najbolj prizadetemu eksekutivnemu osebju pomaga. Zadruga naj se zavzame tudi za to, da bi se eksekutivnemu osebju priznala večja količina racioniranih živil.

Predsednik pripominja, da je zadruga v prvih mesecih novih razmer razpolagala z malimi rezervami in je pomagala, kolikor je bilo mogoče. Sedaj ni več rezerv. Navezani smo samo na to, kar nam Prevod nakaže. Tamkaj skušamo uveljaviti svoje težnje, vendar nas še premalo upoštevajo. Podrobno se nato predsednik bavi z vpra-

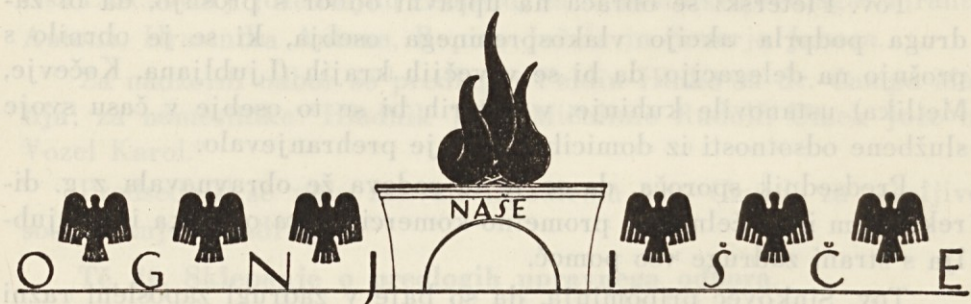
šanjem preskrbe ljubljanskih članov z mlekom. Zadruga bo morala na vsak način vzdržati tudi v tem pogledu.

Tov. Hladnik predlaga, da bi se razvoj živil članom na dom vršil brezplačno.

Predsednik pojasnjuje, da je pravkar izšla uredba, ki prepoveduje dostavljati racionirana živila konsumentom na dom. Upamo, da ta prepoved za našo zadrugo ne bo veljala. Brezplačna dostava pa je nemogoča; z zneskom 2—3 lir je pokrita itak samo polovica stroškov.

Ker se nihče več ne oglasi k besedi, se predsednik zahvali vsem delegatom in članom za udeležbo in sodelovanje na tako lepo uspeli skupščini in posebej še g. dr. Basaju, ki ji je do konca prisostvoval.

Z željo za srečno in mirno novo leto nato skupščino ob 12. uri zaključili.

Dom in družina

Klinar-Tičar Sonja:

Iz življenja pubertetnika in pubertetnice.

Mladi ljudje živijo v dveh svetovih: v temnem in svetlem, ali še bolje rečeno, čutijo dve duši, eno angelsko, drugo demonsko. Če trenutno zmaga demon, lahko mlad človek, ki je doslej veljal za dobrega in poštenega, naredi nezaslišano dejanje. Vse podredovane in pridobljene dobre lastnosti, ki so bile prikrite in ki so klile, v nekem trenutku izbruhnijo na dan in uničijo vse dobro v človeku.

Mnogi mladostniki že v prvem vzletu padejo v močvirje, kjer se zaduše. Mnogi vztrajajo vzlic slabi okolici v dobrem in ostanejo neomadeževani. Pri mnogih se vname boj, posebno če se različne osebnostne smeri de-

lijo v enem človeku in če je njegova okolica, oziroma družba propadla in hinavska.

Odkritosrčen mladostnik in mladostnica pa ne prenašata, da bi svet moralo samo učiti, a sam je ne bi izvajal. Ne prenašata dvojnega lica morale, to je: sijajni zunanji videz in puhlo notranjost. Njun idealizem in čutnost zato česče izzoveta krize. Ti boji ju razdvajata dostikrat še v zreli dobi. Mnogi ne podlegajo tragično. Večina se ob teh pubertetnih viharjih očisti. Dosti laže je obema, pubertetniku kakor pubertetnici, ako najdeta kako osebo, ki sta ji popolnoma vdana in odkritosrčna. Potrebno ni, da je njun voditelj učitelj, kar bi kdo mislil, češ največji del preživijo mladostniki po šolah, ne, lahko je tudi starejši tovariš, za deklico starejša deklica, najboljše seveda mati.

Mladostnika se brez izrazitih vodilnih osebnosti sploh vzgojiti ne moreta. Prirodno jima je, da se hočeta izživeti. Vedno brzdanje jima postane sčasoma zoprno. Z velikim zanosom se vržeta na vsako novo nalogo. Strastno čitata vse, kar dobita v roke.

Kaj čitata?

Vzemimo mladostnika. Najprvo ga je zanimala vsebina, dogodki in dejanja; nato ga vsega prevzamejo doživetja, borbe in strasti osebnosti. V tej dobi se poraja prvo doživetje ljubezni, zato prehaja kar naenkrat njegovo zanimanje k liriki. Klasičnih dram še ne razume, rad pa prebira romane, zlasti detektivske. Radovednost ga žene, da izve, kako se more človek sam rešiti, ko mu drugi ne morejo več pomagati. Ljubezenske povesti požira največkrat tako strastno zgolj zaradi tega, da izve iz njih govorenje in obnašanje, ki sta potrebna za kretanje v ženski družbi. Predvsem čita dela radi vsebine. Iz knjig se nauči celo sestavke in jih ob priložnosti uporablja. Dovršenih klasičnih romanov še ne razume, čita vsebinsko pestre romane, kjer pisec slika močne osebnosti, heroične junake in ljubezen. Kar zametujejo odrasli, pubertetnik z največjo slastjo prebira.

Ob pravem času morata pubertetnik kakor pubertetnica dobiti tudi pravo čtivo. Važno je, da vemo, kaj čitata oba najraje. Junaki romanov so dostikrat duševni voditelji, ki se jih izbereta pubertetnik in pubertetnica. Duševna skupnost z voditeljem zori mladca in mladenko, kajti dovršena osebnost lahko predstavlja različne vrednote, n. pr. globoko vero, ljubezen, dobroto, zatajevanje, doslednost itd.

Seme v teh naštetih oblikah, ki ga voditelji mladih ljudi sipljejo v rodovitne mladostne duše, polagoma vzklije in zori v njih do popolne zrelosti.

Kljub vodstvu in podpori vzgojitelja se osebnost mladostnika ne razvija gladko. Viharji mladostne duše in napačne vzgojne metode zaustavijo pogostokrat pravi razvoj, ki ga motita še posebno prebujajoča čutnost in spolni nagon.

Pri tem pa je treba ločiti erotiko in seksualnost. Pri mladostniku in mladostnici sta oba, erotika in seksualnost še precej razdružena. Oba nagona, erotika kot duševni in seksualno telesni nagon se ločeno razvijata. Erotika se razvija v različnih stopnjah in oblikah, kot mladostna ljubezen, prijateljstvo, medsebojno norenje in deklinško sanjarenje.

Pubertetnik in pubertetnica se nekaj časa izogibata drug drugemu, kar pa ne traja dolgo. Ta doba je pomembna, kajti v tem času, ko se izogibata oba spola, se lahko samostojno do popolnosti razvijeta, in sicer: pubertetnik v aktivno razumsko in podjetno, pubertetnica v svojo bolj pasivno, čustveno in vzgojno nrav.

Erotika podžiga idealno izobrazbo. Oba spola idealizirata duševne odličnosti drugega spola. Aktivni, razumski tip mladostnika teži po izpopolnitvi s čustvenim, pasivnim mladostnice. Ni pa potrebno, da je mladostniku ali mladostnici ta ideal v drugem spolu. Lahko je vzor oseba istega spola: odtod erotična prijateljstva, oboževanja vzgojitelja in vzgojiteljic. Nikdar ne sme vzgojitelj v ta sanjarenja obeh posegati s silo in s karanjem, kajti v vseh teh pojavih pubertetnik in pubertetnica niti ne slutita seksualnosti ali telesnega nagona. Vsaki napačni sum s strani vzgojitelja lahko povzroči, da se začne pozornost pubertetnika in pubertetnice obračati na temne strani življenja, ki bi jima lahko ostale še dolgo prikrile.

Od vsakega posameznika je odvisno, kako doživlja eros in nato seksus, ki je čutno uživanje. Resni mladostnik ga bo drugače doživel

kakor lahkomiselni. Ljubimkanje, kino, plesna dvorana, kavarna — ti nudijo lahkomiselnemu mladostniku zabavo. Resni mladostnik pa išče svoj ideal popolnoma drugje. Le oddaleč stremi v občudovanju do svojega vzora in ne približuje se mu v čutni ljubezni. Idealni mladostnik zagleda svoj vzor na poti v šolo ali kje v soseščini. Vse njegovo tiho oboževanje velja njej, tej deklici, ki mu je vse. Vsak dan uravnava pot, da jo lahko sreča, vidi od daleč, ogovoriti se je niti ne upa. Njena podoba ga varuje pred zablodami. Po njej ne poželi ničisto. Hrepenenje in stremljenje ga bogatita, to vse do tlej, dokler idealno ljubi. Ta ljubezen mu vžiga vero, da so na svetu še osebe, ki so vredne njegove ljubezni. Ko pa mine ta vera v njem, tedaj pade in zabrede v blato.

Čim bolj pubertetnik dozoreva, tem bolj se v njem porajajo tudi nagoni. Idealna ljubezen mora prestatiti ponovno preizkušnjo. Mnogi propadejo, močni pubertetniki se bore dalje. Sicer idealnemu erosu ni usojeno večno življenje, ne more se za vedno protiviti seksusu. Boj divja tako dolgo, dokler se oba ne združita v obliki trajne zakonske zveze, kjer potem trezna pamet in težke življenjske naloge zakona streznijo čustveno valovanje.

Dočka Marija:

Uspavanke

V zadnji številki „Zadrugarja“ nas vabite, naj matere povemo, kaj pojemo svojim malčkom, da jih uspavamo.

Kaj sem pela jaz?

Kar koli mi je prišlo na misel. Včasih samo nina-nana, ajaj-tutu. Te zloge sem ponavljala v preprosti melodiji. Saj malo dete itak ne razume besed, le napev je tisto, ki ga uspava. Zato pa mora biti uspavanka zibajoča, ne razgibana, v počasnem valčkovem ritmu. Mnogo je naših pesmi, narodnih in ponarodelih, ki so prav

mile in imajo skoro značaj uspavanke. Katera mati ne pozna „Barčica po morju plava...“, Rasti, rasti rožmarin...“, Rožic ne bom trgala...“, Kje so moje rožice...“, Je pa davi slanica pala...“, Luna sije, kladvo bije...“, to našo najkrasnejšo slovensko pesem, ali pa prekrasno ponarodelo:

I.

Stara mama, oj ne šivaj,
sarašana več,
pusti delo in počivaj,
zlati čas je preč.

II.

Hčerka ljuba k meni sedi,
ljuba hčerka ti,
mlada si pa vedi,
da mladost beži.

III.

Tudi jaz sem pela,
mlada deklica,
zda sem tiha vela,
stara mamica.

Pesmica ima, mislim še eno ali dve kitici, pa se jih več ne spominjam. Imamo tudi nekatere prave umetne uspavanke, pri katerih ustreza značaju pesmi tudi besedilo. Vendar so te popevke, žal, premalo znane in bi bilo prav, če bi jih kdo zbral in izdal v preprosti pesmarici.

Mestne matere, ki obiskujejo operne predstave, prepevajo svojim otročičkom razne melodične arije, iz te ali druge opere, ki jim prihajajo v spomin, ko pestujejo. V Smetanovi operi „Poljub“ je prekrasna uspavanka; zelo nežna je tudi Grbčeva melodija v Ribičičevi igri „V kraljestvu palčkov“: vile uspavajo malo deklico z milo popevko „Oh do mame, mame zlate...“

Če bi še dalje premišljevala, bi se gotovo spomnila še kake druge pesmi, toda kaj pomaga besedilo, ko pa ne

morem napisati napeva! Za otroka, ki ga hočemo zazibati, je poglavitno glas, melodija. Umevno je, da pojemo z večjim občutkom tisto pesem, ki se prilega naši duši tudi po besedah. Zato mati z večjo prisrčnostjo poje pesmico, ki že sama na sebi izraža nežna čustva. Lepim občutenim besedam pridajamo melodijo kar same, posnemamo jo po drugi znani pesmi, ali pa jo zložimo same. Nekje sem brala v prevodu tole uspavanko — ali se vam ne zdi, da se vsak izraz sam po sebi preliva v prisrčno zibajoč ritem:

I.

Zaspi, otrok moj, le spi,
zvabi k sebi sladki san,
varovale te pestunje bodo tri —
veter, sonce, orel — velikan.

II.

Orel je domov zletel,
sonce šlo je za gorò,
k svoji materi hitel
veter je za tretjo bil nočjò.

III.

Vprašala ga mati je:
„Kje si, sin, pohajkoval?
Ali si z valovi lovil se,
ali z zvezdami igral?“

IV.

Nisem ne valov razgibal
niti zlatih zvezdic štel,
zibelko le sem zibal,
pri otroku sem bedel.

Gospa Marija Matjaž iz Zalog
nam je poslala sledečo pesmico:

I.

Svetlo sonce se je zgodaj skrilo,
vse na svetu potihnilo,
se odeva tiha noč,
da zaspati nam je moč.

II.

Svetle zvezdice gorijo,
tam na nebu se bliščijo,
kakor bi nas angeljci,
dol iz raja gledali.

III.

Ptičice in vsa živina,
gospodarji in družina,
vse počitka željno je,
tiha noč zaziblje vse.

IV.

Moja glav'ca je zaspana,
moja posteljca postlana,
Ljubi angel varuh moj,
mene varuj ti nocoj.

V.

Jutri hočem zgodaj vstati,
nočem zarje zaležati,
Bog mi svojo daj pomoč,
Očka, mamca, lahko noč!

Gdč. Vida Kobalova iz Ljubljane,
nam je dala tole pesmico, ki jo
je njej prepevala njena mama:

I.

Spanček, zaspanček, črn možic,
pride ponoči, nima nožic.
Tiho se duri, okna odpro,
k detetu stopi, zatisne oko.

II.

Spanček, zaspanček, črn možic,
pride ponoči, nima nožic.
Spanček se smeje aja-aj-aj,
lun'ca se smeje aja-aj-aj.

Zelo znani popevki sta tudi sledeči pesmici:

Nina nana, nina nana,
hčerkica zaspana,
ena, dve, tri,
hčerkica že spi.

I.

Oj moja punčka je zbolela,
veselja nima več do dela,
na klopici sedi vsa blede,
ne jè in tudi več ne gleda.

II.

Zdaj sem ji skuhalo zdravila,
v obleko toplo jo povila,
sem v posteljo jo položila,
da jutri zdrava bo hodila.

Če prenočujemo pri prijateljih...

Prav tako kakor ima gospodinja dolžnosti do gosta, ima tudi gost dolžnosti do gospodinje in vseh članov, ki so v rodbini, pri kateri začasno živi. Gostoljubnih besed gospodinje, naj se počutimo v njenem domu kakor doma, jemljemo včasih vse preveč dobesedno in se vedemo v hiši kar preveč po domače.

Če vabimo, ali sprejemamo v hišo ljudi, se moramo zavedati, da moramo tem ljudem nuditi vsaj toliko udobnosti, da se počutijo dobro med nami. Gostu moramo nuditi dobro posteljo, dovolj vode, da se lahko zjutraj in zvečer umije, ako ga ne moremo povabiti kar v kopalnico; pa na toplo vodo za zobe ne smemo pozabiti. Če smo povabili gosta tudi k obedu, tedaj skrbimo, da postrežemo na lepo pogrnjeni mizi in da med obedom ne bo družinskih prerekanj.

Če uživamo v kaki hiši gostoljubje, tega gostoljubja, kakor že rečeno, ne smemo izkoriščati kljub povabilu gospodinje, da naj se počutimo kakor doma. V tuji hiši ne smemo zahtevati udobja, ki smo ga morda navajeni doma, še posebno pa ne v hiši, kjer ni služkinje. Pa tudi služkinje ne smemo izkoriščati, saj dela za hišo ves božji dan in je utrujena. Če pa nam le naredi kako uslugo z dovoljenjem gospodinje, tedaj jo pri odhodu dostojno nagradimo. Služkinja nima dolžnosti do nas, mi pa do nje, ker je ona socialno šibkejša. Tam pa, kjer v hiši ni gospodinjske pomočnice in mora gospodinja vse delo opraviti sama, pa moramo skrbeti, da njej dela ne otežkočamo, ampak, da ji ga skušamo olajšati. Če smo v hiši delj časa, si zjutraj sami pospravimo posteljo in naredimo morda še kaj več gospodinjskega dela v prilog gospodinji. Svoje stvari imejmo v najlepšem redu na mestu, ki nam je odkazano, če ne pa kar v svojem kovčku. Soba naj bo vedno taka, da lahko kdor koli stopi vanjo. Skratka, soba naj bo taka, ka-

kor da nas ni bilo notri! V tujem stanovanju ne premikajmo stvari, in ne odpirajmo predalov in omar, če niso v njih tudi naše stvari. Ako ni v štedilniku stalno tople vode, tedaj ne nadlegujemo gospodinje, da nam jo greje posebej za nas, tudi če smo doma bili vajeni umivati se s toplo vodo. Če je le mogoče, se izognimo tudi pranju in likanju, ako nam gospodinja sama tega ne ponudi. Če smo navajeni uporabljati kozmetična sredstva, jih moramo prinesiti seboj in ne izposojujemo si jih pri gospodinji, ne glede na to, da je ona morda naša najboljša prijateljica. Če smo vabljeni k obedom, tedaj skrbimo, da bomo prihajali domov točno in da nas ne bodo zvečer čakali pred hišnimi vrati s ključi!

Novi časi zahtevajo tudi novih dolžnosti od nas vseh. Strogo oddeljena živila, maščoba in milo otežkočuje gospodinji, da bi mogla svojega gosta tako postreči kakor nekdanj. Kako zelo vstreže vsaki gospodinji, če prinese gost seboj par rjuh, pa blazino in brisačo. Včasih je treba vse to prati po samo enkratni uporabi. Ljudje, ki mnogo potujejo, imajo stalno seboj omenjeno perilo. Rjuhe so narejene iz zelo tankega šifona, tako da zavzamejo prav malo prostora v kovčku. Zdaj, ko takega blaga ni več dobiti, jih lahko še naredimo iz muslina, ki se dobi v trgovinah po nizki ceni. Takih rjuh seveda potem ne smemo uporabljati doma, temveč jih moramo imeti spravljene, da so na razpolago vsem družinskim članom, če se primeri, da mora kdo prenočevati proč od doma. Če prenočujemo v hotelu, jih zvečer pogrnemo preko hotelskih rjuh, pa se nam ne bo treba bati, da bi nalezli kako bolezen.

Zelo priporočljivo bi tudi bilo, da imamo me ženske v torbici, ki je naša stalna spremljevalka, vedno po nekaj kosčkov sladkorja. Če napravimo obisk, nas kar nič ni treba biti sram ponuditi, da si bomo same osladile čaj

ali kavo. Gredoč vzamemo seboj še košček kruha ali kaj drugega, tako da ne pripravimo gospodinjo v zadrego, če na naš obisk ni bila pripravljena. V Ameriki je lepa navada, da nepovabljeni in nepričakovani gostje vedno prinesejo seboj pecivo in narezek. V primeru, da pridejo morda voščit, imajo pa še kak inštrument seboj in vsi so veselo presenečeni. Kjer koli in kadar koli smo gostje v tuji hiši, skrbimo da se bomo vedli tako, da se bomo v to hišo še večkrat lahko povrnili.

Megličeva.

Papir proti mrazu.

Vprašanje kurjave, kakor vemo, ne zaviši samo od peči ali drugih kurilnih naprav. So prostori, ki se dajo z malo kuriva ogreti brez težave, in drugi prostori, za katere ne pomaga noben trud in ki ostanejo mrzli, pa naj porabimo v njih še toliko kuriva. V takšnih primerih je treba najprvo ugotoviti vzroke. Vzrok je lahko n. pr. v tem, da je pod sobo mrzla hišna veža, da je soba prosto pod streho, ali pa da se okna in vrata ne zapirajo tesno in uhaja hladni zrak v prostor. S sobo pod streho ali s sobo, ki jo omejujejo neposredno prosti hišni zidovi, sicer ne moremo dosti napraviti, pač pa nam je morebiti mogoče, da je za zimski čas ne uporabljamo kot bivalnico. Bolje, da prenesemo pohištvo in si uredimo bivališče v drugem prostoru, nego da bi vso zimo zmrzovali. —

Če ima stanovanje mrzla tla, je gotovo tudi zelo neprijetno, kajti v takem primeru nam ne pomagajo niti še tako tople copate.

Toda pomagamo si lahko s „preprogo“, ki je ni težko pripraviti in ki se je izvrstno obnesla proti mrazu, s preprogo iz časopisnega papirja. Na prostor, kjer ponavadi sedimo, podložimo pod preprogo debelo plast časopisnega papirja in takoj bomo čutili, da nam mraz ne prehaja več iz tal v noge, ali vsaj ne več v takšni meri kakor

prej. Na isti način se da časopisni papir predelati v izvrstno vnožno blazino, kakršne se dobro obnesejo tudi v hladnih zakloniščih. Kup starih časnikov vsijemo v vrečo iz poljubnega blaga, da bo stvar videti lepša. Če postavimo noge na to blazino, nam mraz s stal tudi ne bo mogel do živca.

Razen teh ukrepov je treba poskrbeti tudi za to, da se vrata in okna dobro zapirajo. Mraz, ki vdira v sobo skozi reže pri oknih in vratih, je najčešči vzrok, da se prostor ne more prav ogreti in da nas zebe v noge, pa čeprav nam je gornje telo nemara toplo. Pri oknih, ki se slabo zapirajo, lahko na zavesah opazujemo, kako jih prepih napihuje. Takšno okno zadelamo najbolj z ozkimi kosi klobučevine, ki jih prilepimo na okenski okvir. Če klobučevine ni na razpolago, nam pomaga spet časopisni papir. Zadelamo ga med okvire ali pa ga zatlačimo v podobi debele klobase med dvojna okna. Tudi „okenski plašči“, ki jih izdelamo morebiti iz starih zaves in podobnega, so zelo primerni ter nam pomagajo štediti s kurivom.

L. J.

Iz kuhinje

Jedila, pripravljena iz kunca (domačega zajca).

Splošna navodila.

Za takojšnjo uporabo kunčevega mesa je dobro, če ga najprej pokapamo z limoninim sokom, ali če ga podrgnemo s kisom in pustimo tako pripravljenega vsaj pol ure. S tem odpravimo mesu neprijeten vonj. Lahko ga pa tudi denemo — kot divjega zajca — v kvašo (paco).

Obarna juha iz kunca:

Zajčja drobovina, prsa, 8 dkg masti, čebula, 8 dkg moke, korenina korenja, korenina petršilja, 3 litre juhe ali vode za zaliti, majeron, sok in lupinica limone, sol. —

Na masti prepražimo seseklano čebulo in nato še meso. Ko zarumeni, pridenemo moko in ostrgano korenino korenjčka in petršilja ter še to prepražimo. Potem pridenemo potrebno količino juhe ali vode, majeron, limonino lupinico in soli ter kuhamo, da se meso zmehča. Ako nismo razsekali kosti na manjše kosce, je bolje, da pred serviranjem odločimo meso od kosti in pridenemo na kocke zrezano juhi kot vložek. K juhi serviramo navadno tudi prepražene kruhove kocke.

Opomba: Namesto masti vzamemo lahko tudi maslo ali olje in tudi mnogo manjšo količino; v tem primeru prepražimo moko v pečici brez masti ter pridenemo že zalito juhi. Ako hočemo štediti moko, tedaj pridenemo namesto običajne količine moke kuhan, pretlačen krompir in jed zabelimo z malo maščobe.

Gulaževa juha iz kunca:

Zajčja drobovina, prsa, 8 dkg masti, čebula, paprika, česen, timez, paradižnik, korenina korenja in petršilja, kumina, 8 dkg moke, juha ali voda za zaliti, kis, $\frac{1}{2}$ kg krompirja. —

Na masti zarumenimo seseklano čebulo, pridenemo na majhne kocke nasekano meso in ko zarumeni, potresemo s sladko papriko, prilijemo žlico kisa ter nekoliko zalijemo z vodo ali juho, pridenemo osnaženo korenino korenja in petršilja in parimo do mehkega. Ko je sok posušen, da ostane le mast, potresemo z moko, ki jo pražimo, da zarumeni, nakar zalijemo s potrebno količino juhe ali vode, pridenemo na male kocke zrezan kuhan krompir, sesekljan zelen petršilj, strt česen, timez in kumno ter prevremo.

Pečen kunec:

Hrbet in noge kunca, sol, 8 dkg masti, zajemalka juhe ali vode za zaliti. —

Pripravljeno meso (glej „Splošna navodila“) solimo in opečemo v razbeljeni masti od vseh strani, nato pa še v pečici $\frac{3}{4}$ do $1\frac{1}{2}$ ure (po velikosti) ter medtem večkrat polivamo z mastjo, če treba, tudi še z juho ali vodo. Pred serviranjem zrežemo meso na lepe rezine, sok pa zalijemo, prevremo in polijemo preko pečenke.

Ocvrt kunec:

1 kunec, sol, 10 dkg moke, 2 do 3 jajca, 20 dkg drobtin, $\frac{1}{4}$ kg masti. —

Meso zrežemo na primerne kose, solimo, povaljamo v moki, raztepenih jajcih in drobtinah ter ocvremo v ne preveč razbeljeni masti. Ocvrto meso dobro odcedimo, naložimo na krožnik in serviramo z limoninimi rezinami.

Kunec v papriki:

1 kunec, sol, 8 dkg slanine, 8 dkg moke, 10 dkg masti, čebula, paprika, paradižnik, juha ali voda za zaliti, 1 dcl kisle smetane. —

Meso, pripravljeno kot zgoraj navedeno, zrežemo na primerne kose (večje), ki jih pretaknemo s slanino, zrezano na rezance, solimo, pomokamo in hitro spečemo na razbeljeni masti. Pečeno meso položimo v drugo kozico, zalijemo z zajemalko juhe ali vode ter povremo. Ko je meso pečeno, na ostali masti prepražimo ostalo moko in sesekljam čebulo, nakar pridenemo žličico sladke paprike, enako množino paradižnika (konserve), potem še meso zalijemo ter skupno prevremo. Pred serviranjem izboljšamo omako s kisló smetano in jo po okusu še nekoliko okisamo s kisom.

Opomba: Kar se tiče štednje maščobe in moke, glej opombo pri zapisu „Obarna juha iz kunca“.

Obarna iz kunca:

1 kunec, 10 dkg masti, čebula, 8 dkg moke, juha ali voda za zaliti, korenina korenja in petršilja, sol, majeron, sok in lupinica limone. —

Pripravljenega kunca zrežemo na ne prevelike kocke in denemo na mast, v kateri smo že prepražili seseklano čebulo. Ko meso nekoliko zarumeni, potresemo z moko, nakar zalijemo z juho ali vodo, pridenemo še osnaženo korenino korenja in petršilja, po okusu majerona, sesekljanih limoninih lupinic in nazadnje solimo, okisamo z limoninim sokom ter parimo, da se meso zmehča. Pred serviranjem zrežemo korenine korenja in petršilja na kocke, lahko pa jih tudi pretlačimo v obaro.

Gulaž iz kunca:

1 kunec, 10 dkg masti, $\frac{1}{2}$ kg čebule, 1 korenina korenja in petršilja,

3 dkg moke, paprika, kumina, česen, zelen petršilj, paradižnik, sol, kostna juha ali voda, kis. —

Na masti zarumenimo seseklano čebulo, pridenemo na večje kocke zrezano meso, ostrgano korenino korenja in petršilja, nakar pražimo, da se sok posuši. Potem pridenemo še seseklano kumino, česen, zelen petršilj in paradižnik, zalijemo z juho ali vodo in parimo, da se meso zmehča. Ko je meso mehko in sok posušen, potresemo z moko, prepražimo, nato zalijemo, po potrebi solimo in okisamo ter prevremo. Pred serviranjem odstranimo korenje in petršilj.

G. Prašnikarjeva.

Dr. Avčin Marij:

Še o nekaterih cepljenjih

Poleg obveznega cepljenja proti kozam, zapoveduje zakon tudi obvezno zaščitno cepljenje proti davici. Cepiti moramo vse otroke, ki so že dovršili 18. mesec starosti. S cepljenjem proti davici skušamo doseči v organizmu aktivno pridobljeno odpornost proti tej bolezni. Bistvo tega cepljenja je, da vcepimo otrokom izločke bacilov davice, tiste izločke, ki dajejo težkim oblikam davice sliko zastrupljenja. Vendar pa moramo te izločke, predno jih uporabljamo kot cepivo, še obdelovati tako, da jih napravimo nestrupene na različne načine. Tako lahko dobimo razna cepiva, ki so po raznih državah uzakonjena.

Pri nas cepimo tako, da v razdobju dveh do treh tednov injiciramo zapored trikrat s stopnjujočo se količino

cepiva. Tako dosežemo razvoj aktivne odpornosti proti pravim kliscam davice. Po statistikah vemo, da je uvedba obveznega cepljenja proti davici znižala število obolenj za tri četrtine. Če pa cepljeni otroci vkljub pravilnemu cepljenju obole, potem je število smrtnih primerov za 80% nižje, kakor bi bilo, če otroci ne bi bili cepljeni. Davica pri cepljenih otrocih večinoma poteka lažje, kakor pri necepljenih, zato že zaradi tega ne bodimo preozkosrčni ob priliki cepljenja, ki se ga odrasli ljudje in otroci večinoma jako boje.

Ker pa je zakon strog, vendar privedejo tudi dvomeči starši svoje otroke k cepljenju, pač pa z jakimi pomisleki, dali cepljenje škoduje, dali ni škodljivo in ali ne bo zahtevalo otrokovega življenja. Dokler postopki še niso bil do kraja izgrajeni, so se razmeroma čestokrat pripetile neugodne stvari, kakor razne živčne

otrpi, celo vnetja možgan in možganskih mren. Če smo pa previdni in od cepljenja izločimo vse one otroke, ki so slabotni, ki bolujejo za to in ono kronično boleznijo, malokrvnostjo, jetiko, ki prebolevajo razne „otroške“ bolezni ali so v njihovi inkubacijski dobi in si pri tem kot zdravniki upamo biti toliko suvereni, da damo nežnim otročičkom malce manj cepiva kot jedrim rdečeličnikom — potem se nimamo ničesar bati. Vedno mora biti odločilen oni zdravnikov „nos“, ki v hipu vse bolj zasluti in preceni kakor ve, pri kom, kakšne in če bi bile zle posledice.

Vendar vkljub največji pažnji in najboljšemu nosu ne moremo včasih preprečiti običajnih nevšečnih posledic cepljenja proti davici. Takrat namreč otrok dobi vročino, včasih prav visoko. Roka, kamor smo mu injicirali cepivo, ga boli, zato ne giba z njo in vse izgleda, da je otrok hrom. Otroku bruha, preplašen je, vsa družina je na nogah. Ponoči enkrat pridejo domači nad zdravnika, ki je cepil, vljudno sicer, vendar sovražno razpoloženi. No, nekaj hladnih ovitkov čez mesto, kjer smo otroka cepili, malo aspirina, zanimiva povestica, igračka ali slaščica prav kmalu pomirijo preveč preplašenega bolnička, ki je drugo jutro popolnoma zdrav. Seveda ne vedno. Včasih je treba prav resno premisliti, kako bomo otroku pomagali, zlasti, če se mesto cepljenja ognoji, če pride do lahne otrpi roke, kamor smo cepili, ali začetnega vnetja možgan, kar je pa vse k sreči jako redka stvar, tako da jo le težko doživi povprečni zdravnik v večih letih svojega dela.

Od tega pravega cepljenja proti davici moramo ločiti injiciranje seruma v onih primerih, kjer imamo v družini bolnika z davico, pa hočemo preprečiti, da bi se drugi, necepljeni ali cepljeni, ne nalezli davice. V takih primerih namreč vbrizgamo nekaj kuhičnih centimetrov seruma proti

davici. S tem serumom damo ogroženemu organizmu že izgotovljene živalske protisnovi naperjene proti davici. Taka zaščita pa je torej pasivna, traja le nekaj tednov, dočim traja aktivna zaščita eno do dve leti in se razvije šele po večih tednih po cepljenju. Zato ponovimo cepljenje pri šolskih otrocih.

*

V gotovih primerih, kjer preti prebivalstvu okužba s tifusom, paratifusom ali grižo, lahko odredijo oblasti obvezno cepljenje proti tem boleznim. To se dogaja največkrat v vojnih časih. Vojake cepijo proti tifusu in paratifusu navadno že v mirnem času. To cepljenje je slično onemu proti davici, le da to pot ne vbrizgavamo samo izločkov bolezenskih klic, temveč klice same, seveda ne živih, temveč mrtve v naplavini, ki jo vbrizgavamo pod kožo enkrat ali dvakrat zapored. Proti tem mrtvim klicam, ki bolezi sicer same ne morejo izvati, stori vkljub temu telo proti snovi, naperjeni proti pravim živim klicam — povzročiteljem bolezni.

V najnovejšem času smo se zopet vrnili k posebne vrste cepljenju proti tifusu in griži. Na tešče namreč po nekaj dni zapored zaužijemo tablete, napravljene iz mrtvih klic. Na ta način postane odporno napram infekciji črevo samo in tudi ves organizem, ki postane odporen proti tem klicam, hkrati pa tudi proti pravim živim povzročiteljem tifusa ali griže. Tako cepljenje v zauživanju tablet lahko odrede oblasti pri vseh, ki se pečajo s prodajo jestvin, pijač, kruha, ki perejo perilo, predelujejo mleko itd. Pametno pa bi bilo, da se za tako cepljenje pozanima vsak posameznik, ki bi bil ogrožen bodisi zaradi svoje okolice, bodisi zaradi splošnih nerednih prilik današnjega življenja. „Cepljenje“ s tabletami je nasplošno brez zlih posledic.

dic in nerodnih slučajnih reakcij, dočim je cepljenje z vbizigovanjem naplavine mrtvih klic včasih dokaj

neugodno, vendar pa ob pametni previdnosti nasplošno brez smrtnih primerov. (Konec prih.)

Belcebul. Odkod izhaja to ime?

Najvišje božanstvo starih kanaanitskih ljudstev se je imenovalo Baal ali Bel, ki so ga častili zlasti v Babilonu. To božanstvo je imelo še druga imena:

Baal — berith = Baal zaveze (častili so ga v Sihemu).

Baal — semes = Baal sonca.

Baal — peor = Baal z gore Peor ali Phegor (častili so ga Moabiti).

Baal — sebul = Baal mušic. Pod tem imenom so ga častili Filistejci v mestu Akkaronu. Pripisovali so mu moč, mušjo nadlogo privabiti v deželo, pa jo tudi odstraniti. Pozneje pa so Izraelci s tem imenom označevali najvišjega hudobnega duha (hudiča).

Babilon, prestolica babilonske države, je bilo eno najstarejših in najsijajnejših mest starega veka. Ležalo je na obeh bregovih reke Efrata v obliki pravokotnika, čigar vsaka stranica je merila 22 km. Obzidje je bilo 100 m visoko in 50 m široko

ter je imelo 250 stolpov in 100 vrat. Na zapadni strani je bilo mesto zavarovano po močvirju, na ostalih straneh pa po globokih jarkih, ki so se lahko napolnili z vodo iz Efrata. Oba mestna dela je spajal preko reke velikanski most. Hiše so bile razmeroma visoke, tri in štirinadstropne. Stale so posamezno in bile obdane z velikimi vrtovi. Tako je mesto lahko dolgo časa kljubovalo obleganju, ker ni bilo nevarnosti, da bi ga mogel sovražnik izstradati. Kraljeva palača je tvorila takorekoč mesto zase in je bila še posebej utrjena. Na vzhodni strani te palače so se nahajali sloviti viseči vrtovi, zgrajeni v terasah, ki so bile pokrite tako na debelo z zemjo, da so na njih lahko uspevala najmočnejša drevesa.

Razen kraljeve palače je blestel v svojem sijaju tempel najvišjega božanstva Baala. Stavba je bila 190 m visoka, 24 m visoko pritličje in 41 m visoko prvo nadstropje je še ohranjeno.

Zdravnik in bolnik.

— Vi imate mrzlico, toda to me ne skrbi — je dejal zdravnik nekemu bolniku.

— Seveda, tudi mene — je zamrmral bolnik — ne bi prav nič skrbelo, ako bi imeli vi mrzlico.

PREGOVORI IN REKI

Potrpljenje železne duri prebije.

Pokornih glav sablja ne seka.

Človek večkrat pravico prevpije.

Če dva psa eno kost glodata, se gotovo skoljeta.

Človeka za jezik, vole za rogove vezemo.

Dva kresilna kamna iskre delata.

Valentin Vodnik

Valentin Vodnik

Valentin Vodnik se je rodil 3. februarja 1758. v Zgornji Šiški na Jami kot zakonski sin Jožefa in Jere rojene Panže. Prvo leto je obiskoval šolo v Ljubljani, nato pa dve leti pri stricu, ki je bil frančiškan v Novem mestu; po vrnitvi v Ljubljano je obiskoval šestrazredno gimnazijo pri jezuitih v Ljubljani, 24. avgusta 1775. pa je vstopil v frančiškanski novicijat v Nazaretu, kjer je prejel redovno ime Marcelijan. Po končanem novicijatu je študiral filozofijo in bogoslovje, prejel leta 1781. ali 1782. mašniško posvečenje, ter je bil kmalu nato imenovan za frančiškanskega pridigarja; toda že leta 1784. ga je ljubljanski škof Herberstein poslal v Soro kot duhovnega pomočnika. Po službovanjih na Bledu, v Ribnici in na Koprivniku je prišel leta 1796. v Ljubljano kot kaplan pri sv. Jakobu in beneficijat pri sv. Florijanu.

Leta 1798. je napravil izpit za profe-

sorja poetike ter je še isto leto postal profesor in razredni učitelj poetike (5. razreda petrazredne gimnazije v Ljubljani). Leta 1804. je dobil dovoljenje, da sme živeti kot posvetni duhovnik. Od leta 1808. pa je bil učitelj zgodovine, zemljepisa in italijanščine. V dobi francoske Ilirije je bil od leta 1810. ravnatelj gimnazije, do leta 1815. ravnatelj obrtnih šol, do leta 1815. pa nadzornik ljubljanskih normalnih šol. Leta 1814. je bil na ukaz cesarja Franca upokojen zaradi očitka francoskega mišljenja in zaradi članstva pri prostozidarski loži; zato je od tega časa dalje učil samo še kot začasni učitelj italijanščino in stare jezike na liceju.

Valentin Vodnik je po nasvetu velikega podpornika umetnosti in voditelja preporoditeljev barona Žige Zoisa prisluškoval govoricu preprostega ljudstva in si sestavljal besedni zaklad, zato ga je mogel v njegovih spisih in pesmih razumeti tudi neizobražen človek; živahne, vesele, razposajene in šegave slovenske narodne pesmi so ga izurile, da je znal z ljudstvom vedno ljubko kramljati, pa naj je bilo to v „Pratiki“ ali pa v „Novicah“. Tem svojim načelom je ostal zvest tudi v „Brambovskih pesmih“ in „Pesmih za poskušnjo“. V dobi francoske Ilirije je brez vsake pomoči sam preiskrbel in poslovenil vse potrebne šolske knjige in tako postavil temelje slovenskemu šolstvu. Napisal je učno zgodovinsko knjigo, ki je bila prvi skupni pregled zgodovine slovenske zemlje. Baron Žiga Zois je

nagovoril Vodnika, da je v letih 1795.—1797., torej tri leta, izhajala „Velika Pratika“, po kateri so ljudje zelo radi segali. Že leta 1797. pa je 4. januarja izšla prva številka lista „Lublanske Novice od vseh krajev celiga svetja“, ki so izhajale štiri leta, a niso bile političen list, temveč so prinašale poročila o vojnah, razne razglase, cene, krajeve dogodke ter razne poučne članke, tako narodopisne, slovstvene, zgodovinske in gospodarske.

Valentina Vodnika imenujemo prvega slovenskega pesnika, dasi so pesmi pisali pred njim že Trubar, Krelj, Dalmatin in drugi, toda prvega pesnika ga imenujemo zato, ker se je on prvi zavedel pesniškega poklica, da je kot slovenski pesnik glasnik slovenskega naroda, njegov učitelj in vodnik.

Če pregledamo Vodnikovo delo, med katerim omenjamo „Veliko Pratiko“, „Lublanske Novice“, „Pésme za pokušino“, „Pesmi za brambovce“, „Abeceda za Perve šole“, „Pismenost ali Gramatika za Perve šole“ itd., spoznamo, da je v pesmih Vodnik prikazal resnično življenje slovenske zemlje in slovenskega ljudstva. S prozo posebej pa je Vodnik postavil temelje, na katerih so mlajši gradili

slovensko književnost, med njimi Kopitar, Ravnikar, Metelko in drugi.

Prešeren, naš največji slovenski pesnik, je napisal o Vodniku:

„Prebléčen sém meníšič bíl,
in rád sém pél, še rájši pí!“,

njemu v spomin pa je posvetil pesem:

V spomín Valentína Vódnika.

V Aráb'je pušávi	in míro nabíra
se tíček rodí;	netrúden vse dní,
v obljudní gošávi	se vbáda, se vpíra,
sam zase živí.	za smít le skrbí.
So zvézde sestrice,	Grmádo 'z njih déla
mu mésec je brát;	prilétén samčè,
ni dáno mu tíce	ko pride smít béla,
si ljúbico zbràt'.	na nji se sežgé.
Zanj drúzba ne mára,	Ven pláne 'z plaména
in on ne za njò;	s svetlóbo obdán,
v samóti se stára,	slovéč'ga iména
mu léta tekó.	tič Fenis na dán.
Narslájši díšáve,	Tak pévec se trúdi,
ki zánje sam vé,	samóten živí,
naržláhtniši tráve,	se v slávi, ko zgrúdi
kadila dragé,	ga smít, prerodí.

Valentin Vodnik je umrl 8. januarja 1819., slovenski narod se mu je oddolžil s spomenikom na Vodnikovem trgu ter z ustanovitvijo Vodnikove družbe, ki širi med slovenski narod lepo knjigo ter tako nadaljuje njegovo delo.

D. V.

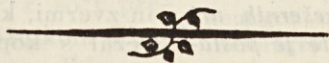
ANEKDOTA

Hudomušna sodba.

Nečak slavnega skladatelja Mayerberja je stopil k Rossiniju in mu je predvajal svojo žalno koračnico, ki jo je bil napisal na čast nedavno umrlemu stricu.

— Hvaležen bi vam bil, — je dejal — ako bi mi hoteli odkrito povedati svoje mnenje.

— Prav rad: Bolje bi bilo, da bi bili umrli vi, a skladbo da bi bil napisal vaš stric. —

• LJUBLJANA •

MONOGRAFIČEN ORIS

Damjan Vahen

S pričujočo številko našega lista smo pričeli z monografičnim orisom kulturnega in gospodarskega središča slovenske zemlje LJUBLJANE, v katerem se bomo seznanili s postankom rimske Emone in z njeno propastjo, z obnovitvijo srednjeveške naselbine pod močnim gradom na Ljubljanskem gradu, prvotnim mestom Starim trgom, z nastankom Novega in Mestnega trga — s tako zvano „Obzidano Ljubljano“ in njenimi predmestji; sledili bomo zgodovinskemu razvoju Ljubljane preko srednjega in novega veka vse do ustanovitve „Velike Ljubljane“; spoznali bomo način življenja ljubljanskih meščanov v najrazličnejših dobah, kakor tudi v razburkanih časih reformacije in protireformacije, v dobi francoske Ilirije vse do današnjih dni. Celotni oris bodo pojasnjevale mnoge risbe in slike iz preteklih dni. Tako Vam bomo podali jasno sliko ljubljanskega mesta, o katerem piše naš največji slovenski pisatelj Ivan Cankar:

*„Vse blagoslove tebi,
Ljubljana!“*

Pa se napoti romar v Ljubljano — kje žalost, kje plahost? Vesela je preteklost, še veselejša je prihodnost! Komaj zazvoni iz daljave resnoveseli šenklaški zvon, se oči zasvetijo, se ustna nasmehnejo. Utrujenost mine, bridkost je za gorami, korak je lehak in poskočen.

Večja in lepša mesta so na svetu — a vendar ni ti enakega pod nebom! Pozdravljena, ti kraljica veselja, ti mati vseh sladkosti, ti botrca prešernih ur! Prav na sredo vseh nadlog te je posta-

vila nebeška modrost, luč v temo, zeleno trato v puščino! Devetkrat obremenjen popotnik pride in te pozdravi: ko se posavlja, si mu odvezla osmero bremen. Romar se čudi in srce mu poje; obraz do obraza, nikjer bridkosti, nikjer hudih misli; romar gleda: hiša do hiše, smejo se prijazno, nekatere celo mežikajo; romar posluša: beseda do besede, pesem do pesmi, vse so prešerne. Tako romar gleda, posluša ter se čudi in njegovo srce je potolaženo...

Mnogo in raznovrstnih težav in nadlog je izkusil slovenski narod, oj, in jih bo še več; za tolažbo in povračilo v hudih časih pa mu je Bog dodelil Ljubljano!“

*

Mesto Ljubljana leži ob vznožju Grada in Rožnika delno na Ljubljanskem polju, delno na robu Ljubljanskega barja; mesto leži v kotlini, ki jo imenujemo Ljubljanska kotlina. Toda obliče Ljubljanske kotline je bilo pred davnimi časi povsem drugačno kakor je danes. Golovec, Grad in Rožnik so z vrhovi Polhograjskih dolomitov ločili območje Save od velikega jezera na Ljubljanskem barju. Voda tega jezera se je odtekala skozi ožino med Gradom in Šišenskim hribom.

Prvi prebivalci v Ljubljanski kotlini so se naselili na robu tega velikega jezera, kjer so blizu kopnega zabili v dno kole in si na njih napravili mostišča, na katerih so si zgradili koč. Tu so bili varni pred sovražniki in zvermi, ker so most, ki je mostišče vezal s kopnim, potegnili lahko na

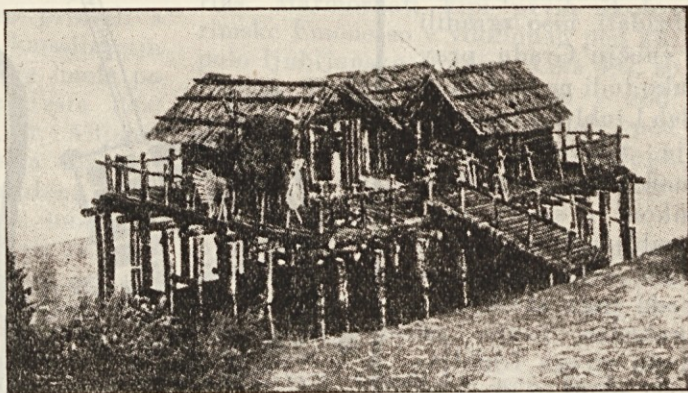
mostišče. Vsak novoporočeni par je moral v dno jezera zabiti po tri kole, da si je mogel postaviti na mostišču novo kočo. Koče so bile povečini okrogle, pokrite z deskami, slamo ali pa praprotjo. Ostanke mostišč, ki jih imenujemo tudi „stavbe na koleh“ so leta 1875. našli ob Iščici in Mašenici, severnozahodno od Studenca, in pri Babni gorici; pri polaganju cevi za ljubljanski vodovod pa so odkrili, da so bila mostišča tudi tik pod Ljubljanskim gradom, ter so se raztezala po današnjem Starem trgu na kraju poznejše Ljubljane, torej je bil kraj, kjer se razteza današnja velika Ljubljana naseljen že v kameni dobi.

Pa tudi na drugih krajih mestnega ozemlja so izkopali razne predmete iz neolitske dobe, tako na Prulah, v Rožni dolini in Florjanski ulici; v strugi Ljubljance pa so odkopali predmete iz poznejše bronzaste dobe. V še poznejši železni dobi so se na ozemlju današnje Ljubljane naselili Iliri, ki so svojo naselbino imenovali „Emona“, katero ime so pozneje dali svoji naselbini tudi Rimljani. Toda časi

od mostiščarjev do Ilirov in nastanka rimske Emone so nam odmaknjeni in zakriti, da ničesar točnega ne vemo o prebivalcih Ljubljanske kotline. Jezero se je odtéklo, Ljubljanka si je utrla pot okoli Gradu v Savo, na mestu prejšnjega velikega jezera pa je ostalo Ljubljansko barje (157 km²), ki je že dolga stoletja velika ovira za razvoj in razširjenje velike Ljubljane.

Okoli leta 54. pred Kr. r. so v prelazu med Gradom in Rožnikom Rimljani ustanovili utrjeno naselbino po

načinu vseh rimskih taborov. Temelje tej rimski naselbini je postavil cesar Oktavijan Avgust, ko je premagal Japode. Ljubljanska okolica je tedaj pripadala Noriški državi, po naselitvi rimskih državljanov pa so Ljubljansko kotlino in okolico priključili rimskemu cesarstvu,¹ rimska naselbina v Ljubljani pa je postala predstraža Ogleja (Aquileje), v kateri sta bili utaborjeni dve legiji (XIV. in I. „adjutrix“).² Ta rimska naselbina je imela odlično strateško in prometno lego, kajti od tod je vodila velika panonska cesta iz Ogleja (Aquileia) preko Logatca (Longaticum) in Vrhnike

Mostišče na Ljubljanskem barju.

(Foto-reprodukcija: Radoslav Piškur)

(Nauportus), preko rimske naselbine v Ljubljanski kotlini (Emona) dalje v Celje (Celeia) in Ptuj (Petovium). V Emoni se je odcepila cesta in vodila preko Ljubljance proti Trebnjemu (Castrum Latobiorum), preko Drnovega pri Krškem (Neviodunum) v Sisek (Siscia). V Emono pa je vodila še ce-

¹ Mommsen, *Römische Geschichte*, V., 150—154).

² Kulnigg, *Die Römer im Gebiete der heutigen osterr. ungar. Monarchie: Mittheilungen des k. und k. Kriegsarchives*, N. F. 4. Band, str. 250).

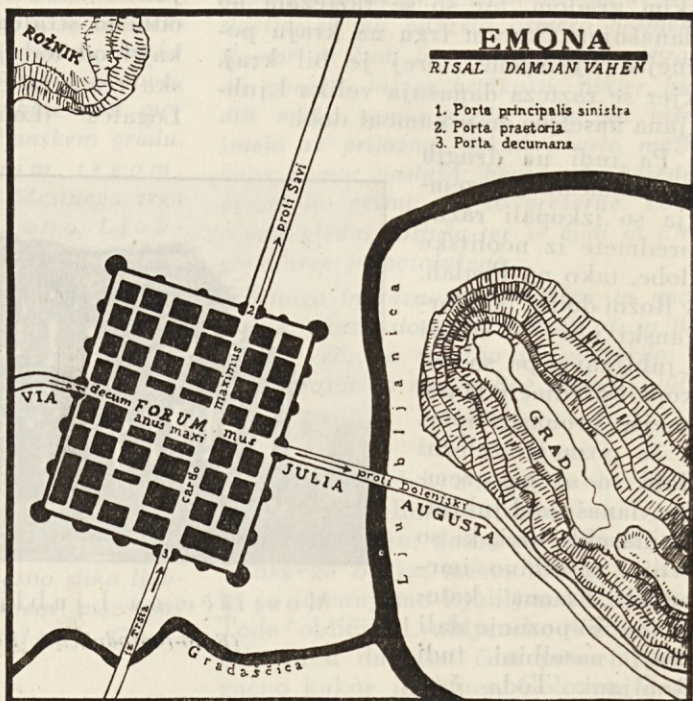
sta iz Trsta (Tergeste) preko Loža in Ljubljanskega barja.

Najbrže so Rimljani regulirali strugo Ljubljanice preko barja, ko so zgradili cesto, ki se je imenovala Via Julia Augusta, to je današnja Tržaška cesta, ki se je v Emoni razcepila in je vodila proti severu proti Savi (današnja Tyrševa cesta) in proti vzhodu na Dolenjsko (današnja Dolenjska cesta). Tako so si Rimljani s cestami odprli pot v severne in vzhodne pokrajine.

Rimljani pa si svojega tabora, mesta Emone, ki ga je dal Cesar Avgust med 14. in 15. letom po Kr. obzidati, niso zgradili v vnožju Gradu, prav tako tudi ne na trdnih tleh Ljubljanskega polja, temveč v dolini med Gradom in Rožnikom v smeri proti Ljubljanskemu barju; tako je Emono ščitilo proti jugu skoraj neprehodno barje, na desni struga Ljubljanice, okoli in okoli pa je bila obdana še z močnim obzidjem.

Oblika rimske Emone je pravilen četverkotnik, katerega severno obzidje je stalo v smeri današnje Nunske ulice, južno obzidje je delno še danes ohranjeno na Mirju, vzhodno obzidje je stalo nekako po Vegovi in Emonski cesti, zahodno obzidje pa za palačo Visokega komisarijata. Mesto je bilo s cestami razdeljeno v pravokotnike, na katerih so stale hiše. Via Julia Augusta je vodila v mesto pri zahodnih vratih³ kot „decumanus maximus“, ki se je sredi mesta razširila v trg⁴ ter

zapustila mesto pri vzhodnih vratih, ter vodila preko Ljubljanice v smeri današnje Dolenjske ceste. Druga cesta je vodila iz Trsta preko Loža in barja skozi južna vrata⁵ kot *cardo maximus* in je pri severnih vratih⁶ vodila kot odcep ceste Via Julia Augusta proti Savi (današnja Šelemburgova in Tyrševa cesta). Zunaj obzidja, ki je bilo 2 metra debelo je bil 5 metrov širok nasip v kotu 320°, nato pa 20 metrov

širok in 5 metrov globok jarek, ki je bil napolnjen z vodo, ki je pritekala izpod Šišenskega hriba in Rožnika, kjer je izviral studenec, ki je še v 19. stoletja gonil mlin in se iztekal v jezuitski ribnik v Bičevju. V ta obrambni jarek so Rimljani napeljali po narejeni strugi vodo izpod Rožnika, kjer so leta 1871., ko so zidali Toblačno tovarno, odkopali strugo, ki je bila obzidana s prodovcem. Pa tudi

³ Porta principalis sinistra

⁴ forum

⁵ Porta decumana

⁶ Porta praetoria

zunaj obzidja se je širila rimska naselbina, kajti ostanke rimskih hiš so našli ob južni in jugozahodni strani vse do Gradašnice in Tržaške ceste, v Zvezdi pa so leta 1818. našli mozaik, leta 1836., ko so kopali temelje za Kazino, pa pozlačen kip rimskega dostojanstvenika. Prav tako je bil tudi Grad naseljen od Rimljanov, kajti ko so leta 1836. čistili vodnjak, so našli več rimskih starin. Rimljani so ilirsko gradišče na Gradu utrdili in ga izpremenili v „arx“,⁷ pod gradom pa je bila rimska naselbina na kraju, kjer so bila v prazgodovinski dobi mostišča.

Rimljani, ki so zgradili svoje mesto Emono po načrtih, ki so jih prinesli s seboj, prav tako pa so prinesli s seboj tudi načrte za hiše, kanalizacijo in drugo. Rimska Emona je imela po računih dr. Kandlerja iz Trsta 1260 prebivalcev, po računih dr. Alfonza Müllnerja, umrlega kustosa muzeja, pa 5000 do 6000. Ker je obzidana Emona merila 2142 hektarjev (oba podolžna zida sta bila dolga po 510 metrov, oba povprečna zida pa po 420 metrov) in če prištejemo še prebivalce izven obzidja, je ugotovitev dr. A. Müllnerja gotovo bolj resnična.

Rimljani so svoje mrličke pokopavali ob cesti proti Vrhniku (Nauportus) in ob cesti proti Savi, kajti rimske sarkofage so našli na kraju, kjer so leta 1780. kopali temelje za Tobačno to-

varno; prava nekropola rimske Emone pa se je razprostirala ob cesti proti Savi vse do današnje cerkve sv. Cirila in Metoda na Tyrševi cesti.⁸ Ko pa so polagali cevi za vodovod po današnji Gosposvetski cesti, so našli več sarkofagov, med kopanjem temeljev za današnji glavni kolodvor na Cesti Soške divizije pa zopet bogato okrašen rimski sarkofag.

Emono so Rimljani leta 238. sami zažgali, ko je Maximim prodiral v Italijo, pa so jo nato ponovno zgradili. V drugi polovici IV. stoletja je Emona postala škofovska stolica. Prvi škof je postal najbrže l. 381. sv. Maximus,⁹ znana pa sta nam še dva škofa rimske Emone, Patricius in sv. Florius. Marmornati kipi prvih škofov rimske Emone so v vdolbinah pod kupolo ljubljanske stolnice. Leta 452. so Emono porušili Huni, ki so v dobi preseljevanja narodov divjali pod vodstvom kralja Atila proti Ogleju, listine pa omenjajo Emono poslednjikrat l. 407.

Nekdanjo rimsko Emono, porušeno in požgano, je prekrila zemlja, ki nam je tako ohranila dokaze za njen obstoj v davnih dneh.

⁸ Linhart, Geschichte von Krain, I, str. 426.

⁹ P. Hitzinger, Začetki krščanstva na Slovenskem — „Zlati vek“, Ljubljana 1863.

(Ime „Emona“ so zgodovinarji pisali na več načinov, tako: Ptolemaeus - Emona; v nekaterih zgodovinskih delih — Hemon; Plinius - Aemona).

(Se bo nadaljevalo.)

* „Vi jeste tako malo, gospod ravnatelj.“ — Oh, draga gospodična, če sedi človek vam nasproti, ga mine vse veselje do jedi.“

* „Sosedova Francka gotovo čaka, da bi ji priletele pečene gosi v usta.“ — „Zakaj pa gosi? Saj pravimo „pečeni golobje.“ — No, kar njena usta poglej!“

* Ah, zakaj nisem moški!, je vzdihnilo dekle. — „Da, neumna si dovolj, da bi bila lahko moški“, ji je odgovorila njena prijateljica.

* „No, kako kaj napreduje vaš sin?“ — „Imenitno! Prej je nosil on obleke po meni, zdaj jih pa nosim jaz po njem!“

Emil Frelih:

Zvončki

(Pomlad poeta Andreja.)

Iz dolge veže vodijo v podstrešje vijugaste škipajoče stopnice v mračen, po trohnobi in sajah dušech hodnik. Dvoje vrat vodi od tu: prva vodijo v nizko podstrešje, kjer se na razpeti vrvi ob dimnikih ponavadi suši perilo, druga vrata pa v majhno podstrešno sobico. Stene te sobice niti ne razodevajo kakršne koli barve; njih sivina je prašna, prepolna pajčevin ter umazana od dima, ki uhaja iz razpokanih dimnikov. Včasih se zazdi, da so stene zeleno pleskane, da so vijoličaste v mraku, to noč pa so bile stene, strahotno črne. Po njih so se plazile sive sence in stegale roke k Andreju, ki je hropeč ležal v nizki, prepereli postelji. Kadar koli se je obrnil v nji, je postelja glasno zaškripala in se zagugala, z njo pa se je zagugalo tudi bolno, kakor skelet izsušeno Andrejevo telo.

Andrejeve oči so strmele v noč. Zastrmele so se v temino, na kolar, ki so mu ga kakor zasanjan privid prikradle trudne, krvavo podplute in globoko upadle oči. Ne da bi obrnil glavo, je kdaj pa kdaj prisluhnil vetru, ki se je kakor prihuljen maček priplazil preko strehe in se zaganjal v razmajano podstrešno okno.

Včasih, ko je bil Andrej še zdrav, se je tako zazrl v mesečino, ko mu je skozi podstrešno okno lila na postelj... Takrat je pozno prihajal domov... V svetlih nočeh ni mogel spati. Sprehajal se je po mestnem parku in sanjaril. Prisluškoval je šepetu pomladnih noči, šepetu zaljubljenecv, ki so se stiskali po v cvetličnih grmih skritih klopeh, kamor se je skozi košate veje visokih jelk le redkokdaj prikradla mesečina: le takrat, kadar se je med vrhove dreves zagnal veter in tajinstveno zanihal njih veje. Pritajene misli so se vzcetale v pesmi, ki si jih je zapisoval v parku ob siju mesečine. Ko je poln, prepoln misli prišel domov, se je truden vrgel na posteljo in se zazrl v srebrno blede mesečino. V glavi so se mu porajali stihi in kitice so se vzpletale v pesmi. Pozno v noči je vstal, prižgal luč in pisal, pisal...

Pisal je o ljubici, kakršne ni nikdar imel, pisal o bogastvu, ki ga ne bo nikdar imel... Srce se mu je izlivalo v skrivnosten pomladni šepet in spet sanjari o zlati jesenski noči...

Šibko Andrejevo telo ni preneslo dela prečutih noči, ne stradaja. Jeseni si je nakopal bolezen, ki ga je priklenila na posteljo.

Gospodinja je le redkokdaj prišla k njemu; nikdar se ni dolgo pomudila pri njem. Le redkokdaj je tudi spregovorila z njim in še tedaj le par brezpomembnih besed, ki so Andreja bolj razhudile, kakor pa potolažile. Sobo, za katero ji nihče ne bi ponudil niti beliča, mu jo je prepustila še v naprej zastonj, čeprav ni mogel več poučevati njenega osemletnega sina Janezka. Iz krščanskega usmiljenja je dovolila, da mu je smela služkinja prinašati hrano iz ljudske kuhinje. Kdaj pa kdaj mu je služkinja prinesla naskrivaj tudi kak priboljšek in mu pomagala iz postelje, kadar mu jo je preoblekla. Ko pa je služkinja odšla od hiše, je odšlo z njo še zadnje usmiljenje, ki so ga imeli do bolnega Andreja.

Ostal je sam... Brez staršev, brez znancev; prepuščen samemu sebi. Le mali Janezek mu je odslej prinašal hrano.

Prvo pomladansko sonce je jelo topiti sneg. Odjuga in pomladne sape so s streh pobirale topeči se sneg. Andrej je slišal odtekanje snežnice po strehi in zdelo se mu je, kakor da bi se z njegovih prsi zvalila težka skala, ki ga je vso zimo neusmiljeno pritiskala v posteljo in mu stiskala izsesana pljuča in bolno srce.

„Je zunaj še kaj snega?“, je vprašal opoldne Janezka, ko mu je prinesel kosilo.

Skozi razbito, do polovice okna z lepenko pokrito steklo je pravkar prikukalo opoldansko sonce. Mrčes po stenah in po tleh se je poskrila pred soncem in se potuhnila po kotih.

„Ne več! Pomlad je tu. Vse že zeleni!“, je živahno odgovoril Janezek, vesel, da ga je Andrej nagovoril.

Bilo ga je vedno strah pred njim. Videl je, da je Andrej vsak dan bolj slabel, da mu je vsak dan bolj gledala smrt iz oči. Zdaj pa je opazil na Andreju bolj žive, bolj svetle oči. Vselej, kadar mu je prinesel kosilo ali večerjo, je postavil posodo z jedjo ob postelji na stol in takoj odšel — hitro — skoro da zbežal. Danes pa se je vsedel na stol v kotu in čakal, da bi odnesel izpraznjeno posodo.

Andrej se ni dotaknil jedi. Z božajočimi očmi je gledal Janezka in na njem ugledal zvonček, ki ga je imel v gumbnici suknjiča. Janezek je ujel pogled njegovih svetlih, začudenih oči. Potegnil je zvonček iz gumbnice in ga dal Andreju. Andrej je s tresočo se roko prijel cvetico, pobožal Janezka po laseh in mu jo hotel vrniti.

„Kar obdržite ga. Jaz si jih bom že še natrgal. Jutri bom šel v log in vam jih bom prinesel cel šop.“

Oči so se mu zaiskrile od sreče ob misli, da bo mogel tudi on s čim razveseliti Andreja.

„Janezek! Kaj se mudiš tako dolgo! Takoj pridi dol!“, se je osor-no zadržala gospodinja od spodaj.

„Mama me kliče, moram iti! Jutri vam prinesem zvončke. Zbogom!“

Janezek je stekel po stopnicah, ki so težko zaškripale. Od spodaj se je zaslišalo vpitje, ko se je pravkar drla gospodinja nad Janezkom, naj bi se nikar več ne mudil toliko časa pri Andreju, da bi še on ne nalezel jetike.

Andrej tega ni čul. Z zvončkom v roki se je zazrl na sončno liso, ki so jo skozi zamazano steklo priigrali v sobo sončni žarki in jo zarisali na steno. Na njegove ustne se je priigrjal smehljaj, kakor da se mu je telo ta trenotek sprostilo bolečin, kakor da mu je zvonček v roki prinesel pomlad iz loga in mu dihnul nje toploto na obraz.

Premamilo ga je sonce. Trudne oči so se mu zaprle...

Še pred mrakom mu je prinesel Janezek večerjo. Bilo ga je strah: Andrej je nepremično ležal z ovelim zvončkom v roki. Zadrževal je sapo, da bi slišal, če Andrej še diha. Tiho, skoraj neslišno je postavil krožnik z večerjo na stol. Andrej se je prebudil. Sedel je nemiren in vroč, v prsih ga je dušilo. Omotično se je prijemal za težko glavo.

Skozi okno je silil sij poslavljaajočega se sonca. Somrak se je predel po sobi. Andreju je bilo, kakor da se s poslavljaajočim se dnem poslavlja tudi življenje od njega. Prosil je Janezka, da je odstranil lepenko z okna, ki je svetlobi in zraku branila pot v zatohlo sobo. Svež zrak je zavel v sobo. Zadehtelo mu je po pomladi. Kalne oči so se mu čudno zalesketale. Izžarevale so ogenj, ki so mu ga v odmevu zanetili zadnji rdeči oblaki tonečega sonca. V tem trenutku se je počutil zdravega. Hotel je stopiti za soncem, da bi zrl v njegovo luč. — Ni imel moči. Janezek je vstrepetal. V polmraku, ki je še bolj podčrtaval bolni Andrejev obraz, ki se je mučil, da bi vstal, je v Janezkovi glavi završelo materino svarilo. Strah ga je bilo. Splazil se je k vratom in prijel za kljuko, da bi zbežal. Andrej ga ni videl; prosil ga je naj mu pomaga do okna. Toda Janezek je že odprl vrata in planil iz sobe. Izmučeno Andrejevo telo je omahnilo nazaj v posteljo, ki se je močno zamajala in žalostno zaškripala kakor stopnice, po katerih je pravkar stekel Janezek navzdol.

Andrej je zaman čakal zvončkov. Janezka ni bilo več k njemu. Zbal se ga je.

Drugi dan — bil je veliki petek — mu je gospodinja prišla povedati, da je post. Zato mu ni prinesla kosila, niti večerje. Andrejeve ustne so se zaokrožile v trpek, grenkobi podoben nasmeh.

Post? Kaj je bil njemu post? Privadil se je nanj, kakor so se drugi privadili belega kruha. Zakaj mu je gospodinja prišla to povedati, ko je vendar vedela, da ima skoro vsak dan neprisiljen post? Vse življenje mu je bilo doslej en sam post in veliki petek obenem.

Na večer je prisluhnil vetru, ki je na strehi majal in dvigal staro razpokano opeko in njene drobce raznašal po strehi, ki so zdaj pa zdaj udarjali ob razbito steklo podstrešnega okna. Andrej si je vsakikrat potegnil oguljeno odejo preko glave, da ne bi slišal udarjanja drobcev ob steklo. Po glavi mu je vreščalo. Še dolgo v noč je poslušal ragljo velikega petka. Njeno raglanje se je vse preveč spremenjalo v votle, trepetajoče zvoke mrtvaške ropotulje. Videl je ptice, ki so se preplašene zaganjale v lino cerkvenega zvonika, kakor da bi hotele udušiti njen ropot, ki mu je rezal v dušo.

Na velikonočno soboto so zopet zazvonili zvonovi in Andreja prebudili iz omamljenosti. Telo mu je bilo trudno od sanj, izmučeno od bolezni. Niti pomislil ni, nikar da bi mogel verjeti, da so se po tej strašni noči znova oglasili zvonovi, ki naj bi oznanili Vstajenje — nov dan življenja.

Posijalo je sonce. Od vsepovsod je pozvanjalo. Zvončki v logu so dvignili glavice in se pozibavali v pomladni sapi. Zvonovi iz zvonika so zavalovili čisto, od sonca ožarjeno ozračje, da je trepetajoče trkalo ob Andrejevo okno. Iz njegovih razkrojenih pljuč je težko hroplo. Tema se mu je zgrnila okoli oči.

Iz cerkve se je vila procesija. Okna ob cesti so bila razsvetljena, samo na Andrejevem oknu ni bilo sveče, ki naj bi svetila Bogu — in umirajočemu Andreju.

Janezek je ta čas v logu utrgal poslednji zvonček in ga povezal v šopek.

Smrtna senca je legla preko Andrejevih oči in na njegovih ustnih mu je zamrl poslednji trpeč nasmeh...

Na zasutem grobu so vele glavice zvončkov, ki jih je Janezek natrgal za — Andreja.

Zadružni vestnik

Iz uprave

Nakupovalni termini za mesec februar

Dne	Ljubljanski člani po abecedi	Za člane s proge ne glede na abecedo	Dne	Ljubljanski člani po abecedi	Za člane s proge ne glede na abecedo
3. II.	A, B	Škofljica — Grosuplje vklj	11. II.	M, N,	—
4. II.	C, Č, D, E	Višnja g. — Mirna Peč Trebnje — Št. Janž	12. II.	P	—
5. II.	F, G	Novo mesto loco Novo m. — Straža T.	13. II.	R, Ž	Verd — Rakek
6. II.	H, I, J	Čušperk — Kočevje	14. II.	S	D. M. v Polju Zalog
7. II.	K	—	16. II.	Š, T	
9. II.	K, O	Kandija — Metlika	17. II.	U, V, W	
10. II.	L, Z	Brezovica — Borovnica Vrhniška proga	18. II.	—	Ježica

Posebej opozarjamo, da pride O na vrsto dne 9. februarja obenem s črko K, črka Z 10. februarja obenem s črko L, črka Ž pa 13. februarja obenem s črko R.

Razen tega še pripominjamo:

1. Vsak član mora kupovati robo le v oni prodajalni (v Ljubljani ali Šiški), ki je označena s šampiljko v njegovi nakupovalni knjižici.

2. Abecedni red članov pride vpoštev samo za člane mesta Ljubljane.

3. Člani, ki prihajajo s proge v Ljubljano kupovat robo osebno, niso razvrščeni po abecednem redu, temveč po posameznih progah, kakor je to razvidno iz tabele.

4. Za člane s proge, ki robe ne naročajo osebno, v tabeli navedeni nakupovalni termini ne veljajo. Ti člani naj pošljejo svoja naročila in zaboje na zadrugo ob sledečih terminih:

a) Z vseh dolenjskih prog 9. v mesecu;

b) s proge Brezovica—Rakek in Brezovica—Vrhnika ter s postaje Zalog in D. M. v Polju 11. v mesecu.

5. Člane opozarjamo, da pri osebno naročilu brez pogojno prinesejo s seboj karte za moko, riž, mast itd. Člani, ki robe ne naročajo osebno, morajo vse te karte priložiti k nakupovalnim knjižicam v zaboj oziroma k embalaži.

Brez karte se roba ne sme in se ne bo izdajala!

6. Članom s proge se bodo živila, v kolikor jih ne bodo osebno odnesli, odpremila z vlakom v sledečih terminih:

a) Na progo Škofljica—Novo mesto—Straža Toplice in Trebnje—Št. Janž (izključno postaje Grosuplje) 19. v mesecu;

b) na progo Grosuplje (vključno) —Kočevje 20. v mesecu;

c) na progo Kandija—Metlika 19. v mesecu;

d) na progo Ljubljana—Rakek in Brezovica—Vrhnika 23. v mesecu;

e) na progo Ljubljana—Zalog 23. v mesecu;

Če pade na te datume nedelja ali praznik, se roba odpremi naslednji dan.

Člane še opozarjamo, da zadruga ne prejema vseh vrst živil (zlasti ne moke, testenin, riža itd.) naenkrat, temveč postopoma v obrokih v manjših količinah; zato te robe tudi članom ne bo mogla vedno naenkrat dostavljati. V teh primerih

bo zaostalo robo zadruga izdajala izven določenih terminov in se bodo v ta namen odprle posebne pomožne blagajne. Če bo pa le mogoče, bo zadruga skušala dobiti — vsaj za člane s proge — celotno mesečno količino in jo naenkrat odpremiti.

Člane z vseh prog ter člane iz Zaloga in D. M. v Polju opozarjamo, da naj prihajajo k nakupu samo ob njim določenih terminih in ne poljubno kot doslej.

Kakor smo to delali že v prejšnjih mesecih, bomo tistim članom, ki s celotnim nakupom živil ne morejo čakati do svojega termina, ker jim je bil z abecednim redom preložen preko starega nakupovalnega termina, izdajali tudi v februarju pri posebni blagajni izven določenih terminov sledeča živila: testenine, riž, moko, mast in sladkor. Po ostala živila pa naj pridejo ob svojih terminih. Prosimo pa, da člani tudi tukaj navedena živila kupujejo, če le mogoče, ob svojih terminih.

Člane z vseh prog ter člane iz Zaloga in Device Marije v Polju opozarjamo in prosimo, naj prihajajo nakupovat v Ljubljano samo ob dnevih, ki so za nje določeni, in ne poljubno, kot to nekateri stalno delajo.

Konstituiranje upravnega odbora

nad poslovanjem s članskimi krediti:

Upravni odbor sestavljajo po dopolnilnih volitvah na XIX. redni skupščini dne 28. decembra 1941 naslednji člani:

Juh Leopold, Klebel Emil, Lavrič Josip, Luschützky Jože, Maganja Josip, Ogrin Rafael in Sovre Franc.

Na seji, ki je bila takoj po skupščini, so ti člani izvolili v upravnem odboru:

za predsednika: Klebela Emila,

za podpredsednika: Juha Leopolda,

za tajnika: Luschützkega Josipa.

Na seji upravnega odbora dne 8. januarja so bili izbrani v ožji poslovni odbor:

Klebel, Juh, Luschützky, Lavrič in Sovre;

v blagovni odsek:

Klebel, Juh, Luschützky, Lavrič, Maganja in Sovre;

v redakcijski odsek:

Klebel, Juh, Luschützky, Lavrič, Sovre in urednik „Zadrugarja“ dr. Benko Leopold;

v administrativni odsek:

Klebel, Luschützky, Lavrič, Ogrin in Sovre.

Nadalje so bili poverjeni z nadzorstvom:

nad trgovinami:

Maganja Josip za poslovalnico Ljubljana gl. kolodvor,

Juh Leopold za poslovalnico Ljubljana šiška;

Ogrin Rafael in Sovre Franc;

nad knjigovodstvom in glavno blagajno: Lavrič Josip;

nad menzo: Juh Leopold.

Za gospodarja je bil izvoljen Juh Leopold.

Upravni odbor ima redne seje vsak drugi ponedeljek oziroma v primeru praznika naslednji delovni dan.

Konstituiranje nadzornega odbora.

Nadzorni odbor sestoji iz članov:

Feldin Hinko, Frole Ivan, Furlan Jože, Hladnik Jože,* Tekauc Karol in Vidovič Franc.

Na prvi redni seji dne 3. januarja 1942 se je nadzorni odbor konstituiral tako-le:

predsednik: Furlan Jože,

podpredsednik: Frole Ivan,

tajnik: Feldin Hinko.

V odseku za upravne zadeve sta:

Furlan Jože in Vidovič Franc;

v odseku za računovodstvo in knjigovodstvo:

Feldin Hinko in Tekauc Karol;

v odseku za gospodarske zadeve:

Frole Ivan in Hladnik Jože.

* Po izvolitvi dr. M. Čampe je nadzorni odbor ugotovil, da izvoljeni ne ustreza pogojem, ki jih določa § 19, tč. 6. zadruginih pravil. Zato je prišel na njegovo mesto prvi namestnik tov. Hladnik Jože.

Iz naših prodajalen

Bela moka za bolnike in pšenični zdrob za otroke.

Obveščamo člane, da naša zadruga ni dobila od mestnega prehranjevalnega zavoda niti bele moke za bolnike, ki imajo zdravniška izpričevala, niti pšeničnega zdroba za male otroke. To deli in nakaže mestni prehranjevalni zavod na podlagi zdravniškega izpričevala pri trgovcih, ki imajo izrecno nalogo te vrste živil razdeljevati. Taki trgovci so v Ljubljani samo trije.

Mleko.

Mlekarski oddelek Prevoda je razposlal in razdelil na vse lastnike krušnih kart po hišnih gospodarjih popisne pole z vprašanjem o številu in starosti družinskih članov in kje je družina dobivala doslej mleko.

Morda bo ta popis pripomogel, da se bo v bodoče mleko razdeljevalo po Prevodu bolj pravično. Pogoj je seveda, da bodo pole vsi pravilno izpolnili.

Zadruga je intervenirala, da bi se pri razdeljevanju mleka upoštevala težka službo železničarjev, in upamo, da se bodo odločujoči činitelji na to ozirali.

Fižol.

Zaloge starega fižola gredo v zadrugi h koncu. Novi lanski fižol bo nakupoval samo Prevod. Kmetje na Dolenjskem zahtevajo za fižol 7'— in še več lir za kg.

Člane naprošamo, da ne zahtevajo od zadruge novega fižola, ki ga ne moremo nikjer dobiti in ga tudi ne smemo kupovati. Stari fižol (fižolica) smo prodajali, dokler je bila zaloga. Mogoče dobimo še nekaj starega fižola od Prevoda, o čemer bomo člane obvestili.

Testenine.

Testenin imamo v zalogi zadostno količino, tako da bomo lahko postregli vsem članom s polno, na nakaznicah predpisano količino. Testenin je po obliki več vrst, vendar so po kakovosti do malega vse enako dobre. So bili časi, ko so se gošpodinja ali gostje pritoževali radi belih

testenin, danes so se pa pod silo razmer prav lepo privadili na testenine iz pšenične enotne moke, ki imajo temnejšo barvo, so pa vendar okusne.

Mast, olje, surovo maslo in slanina.

Živilske nakaznice vsebujejo sledečo razdelitev maščob na mesec: za 200 gr masti, 100 gr slanine in 100 gr olja. Zadruga deli maščobo na članstvo tako, kakor jo dobi od Mestnega prehranjevalnega urada.

V decembru nismo dobili masti, temveč surovo maslo in olje; zato smo delili vsakega po 200 gr. Za januar smo prejeli surovo maslo, in šele kasneje olje in slanino, kar delimo v istem razmerju kot je to v nakaznicah, le da dajemo mesto masti surovo maslo.

Če prejmemo od Prevoda ali Mestnega prehranjevalnega zavoda mast, bomo delili med člane tudi te vrste maščobo.

Riž.

Sedaj, ko primanjkuje hrane, je riž dobrodošel, posebno za nas, ki smo ga navajeni. Riž jedo prav radi tudi otroci, zato ga člani nakupijo vso nakazano jim količino. Dosedaj smo dobivali toliko riža od Mestnega prehranjevalnega zavoda, da smo lahko postregli vsem članom. Upamo, da bomo prejemale zadostne količine riža tudi v bodoče.

Sir.

Zadruga ima na zalogi več vrst sira, ki ga izdaja v maksimiranih količinah po primernih, uradno določenih cenah.

Povišane cene za kavine surogate.

Z 8. januarjem t. l. je stopil v veljavo nov cenik kavinih surogatov tovarne Žika, Kolinske in Slada.

Povišana mestna trošarina.

Z 1. januarjem t. l. je bila znatno povišana mestna trošarina na vsa hranila in na vino ter ostale alkoholne pijače. Izvršen je bil popis alkoholnih pijač in je nova trošarina že pribita cenam vin in ostalih alkoholnih pijač.

Zadružne vesti

Sedanje stanje srbskega zadružništva.

Bivši minister Voja Djordjević, vodja srbskega zadružništva je dal časnikařem na razpolago sledeče podatke o trenutnem

stanju zadružništva v Srbiji. Na področju, ki je okupirano po nemški vojski je 3973 zadrug, od katerih je včlanjenih v Glavni zadružni zvezi 2000. Večina zadrug, t. j. 3465, je poljedelskih.

Iz uredb

Ureditev prodaje in potrošnje mesa.

Naredba štev. 177 Visokega komisarja za Ljubljansko pokrajino (Službeni list štev. 101 od 17. XII. 41) odreja:

Goveje in telečje meso se sme prodajati le ob sobotah, nedeljah in ponedeljkih; sveže svinjsko, ovčje in kozje meso ob torkih; gnjati, prekajeno svinjsko meso, tlačenke, klobase, konjsko meso in perutnina ob torkih, sredah in četrtkih; drobovje, kunčje meso ter perutnina ob vseh dneh v tednu.

Porazdeljevanje mesa uredi in racioniira Prehranjevalni zavod za Ljubljansko pokrajino.

Prepoved dostavljanja živil na dom.

Naredba štev. 178 Visokega komisarja za Ljubljansko pokrajino (Službeni list štev. 101 od 17. XII. 41) odreja, da se racioniirana živila in meso, bodisi sveže ali tlačenke in klobase vobče, prekajeno ali kakor koli predelano ne sme dostavljati na dom.

Ni še jasno, ali ta prepoved velja tudi za zadruge.

Maksimalni cenik za zelenjavo in sadje.

V Službenem listu štev. 2 od 7. I. 42 je objavljen maksimalni cenik štev. 8 za zelenjavo in sadje, veljaven od 6. januarja t. l. Cene na drobno so določene za kg takole:

	Lir
Cesen	9'10
Korenje	3'20
Karfijola	3'45
Čebula	2'80
Solata	3'50
Radič	7'40
Zelena	3'25
Špinača	4'80
Pomaranče I.	7'05
Pomaranče II.	6'10
Pomaranče III.	5'70
Fige, suhe (v celofanu)	10'95
Fige, suhe (v košaricah)	10'50
Limone I. (komad)	0'55
Limone II. (komad)	0'50
Jabolka I.	6'85
Jabolka II.	6'15
Mandarine I.	5'65
Mandarine II.	5'10
Maroni I.	7'75
Orehi Sorrento	15'45
Orehi navadni	12'20
Krompir domač (pri pride- lovalcu)	1'30
Krompir, domač	1'—
Krompir za seme („Bintje“)	1'50
Krompir za seme (ostalih vrst)	1'30

Ta cenik velja samo za v pokrajino uvoženo zelenjavo, oziroma sadje; za domačo zelenjavo in sadje veljajo od 19. t. m. drugačne cene, kar je bilo objavljeno v časopisju.

Drobne gospodarske vesti

V Italiji je lani pridelek riža znašal 9'27 milijonov metrskih stotov. V zadnjih 10 letih se je pridelek povečal za 41%.

Minister Tassinari pripravlja načrt za izboljšanje spomladanskih kultur, zlasti tudi sladkorne pese. Nasadi sladkorne

pese se morajo po tem načrtu razširiti tudi na srednjo Italijo.

Na Hrvatskem je dala lanska letina 1000 vagonov semena od sončnic, 200 vagonov soje, 200 vagonov bučnih koščic in 100 vagonov lanenega semena.

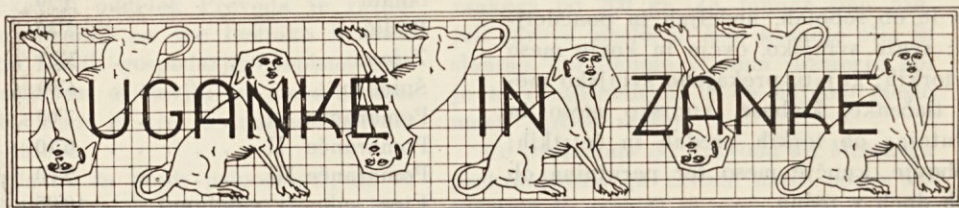
V Srbiji se bodo uvedle karte na oblačila. Ker ni na razpolago dovoljna količina tekstilnih surovin iz drugih držav, bo treba izkoristiti domače surovine, zlasti konopljo.

Na Madžarskem je izdala vlada stroge ukrepe glede prireje in klanja praši-

čev. Občine imajo natančno evidenco o stanju svinj in izdani so točni predpisi za privatni zakol.

Po novi odredbi vlade bodo po vsej državi uvedene krušne karte (dosedaj je bilo to samo v Budimpešti in nekaterih večjih mestih). Racionirana bodo tudi ostala najpotrebnejša živila.

V Rumuniji sicer še ni nobenega pomanjkanja, vendar listi narod opozarjajo, da naj štedi s kruhom; uporablja naj se v večjih količinah tudi koruzna moka, kajti nihče ne ve, koliko časa bo trajala vojna.

Trije klobuki.

V temni garderobi visi pet klobukov; trije so beli, dva črna. V to garderobo stopijo trije gospodje; vsak si vzame en klobuk, ne da bi v temi videl, kakšne barve je in ga dene na glavo. Ko stopijo na razsvetljen hodnik, jih sreča znanec, ki vpraša prvega gospoda: „Kakšen klobuk imate na glavi, belega ali črnega?“

Gospod pogleda svoja tovariša, kakšna klobuka imata ona dva, nakar odgovori: „Ne vem.“

Znanec vpraša nato drugega gospoda: „In vi, kakšnega imate vi?“ Drugi gospod odgovori, potem, ko se je bil ozrl po svojih dveh tovariših: „Jaz vem, kakšnega imam.“

Isto vprašanje stavi znanec tretjemu gospodu, ki mu, potem ko je videl, kakšen klobuk ima prvi in drugi gospod: „Jaz tudi vem, kakšen klobuk imam.“

Tedaj se oglasi prvi gospod in pravi: „No, potem pa tudi jaz vem, kakšen je moj klobuk.“

Kakšne klobuke so imeli ti gospodje?

Iz uredništva

Da bo mogoče pravočasno izhajanje našega lista, prosimo cenjene sotrudnike, da pošljejo svoje rokopise do 3. vsakega meseca.

Korenje, pesa in repa

Železničarji gojijo po večini tudi male živali, zlasti kunce. Hrano dobavlja naša Splošna gospodarska zadruga („Žegoza“), ki ima sedež v poslopju naše Nabavljalne zadruge v Šiški. Ker se mi ne moremo pečati vsled preobilice drugih poslov, tudi z nabavo in prodajo hranil za male živali prosimo, da se obračajo člani na odbor „Žegoze“.

Prošnja članom

Člane ponovno naprošamo, da hodijo ob terminih po abecednem redu nakupovat, po možnosti že v dopoldanskih urah, ker je proti večeru naval večji in pridejo teže na vrsto. Tudi se mora trgovina po predpisih zapreti točno ob 18. uri ter lokali zaradi zatemnitve izprazniti.

Opozorilo

Zadnje čase so se pripetile, posebno pred našo poslovalnico v Šiški, tatvine robe in koles. Naprošamo člane, da ne puščajo pred trgovino na prostem ali na vozičkih živila, kolesa in drugo brez nadzorstva. Dogodilo se je, da je nesel član iz trgovine na voziček nahrbtnik z živili in se je vrnil nazaj v trgovino. Ko se je po preteku nekaj minut vrnil z ostalimi živili iz trgovine, je opazil, da mu je manjkal nahrbtnik.

Člani naj vzamejo vselej s seboj otroka ali kakega drugega družinskega člana, ki naj pazi na nakupljena živila in drugo, ker zadruga za eventualne tatvine ne more prevzeti nobene odgovornosti.

Prednosti velike zavarovalne ustanove

Glavno ravnateljstvo državnega zavarovalnega zavoda (Istituto nazionale delle Assicurazioni) je sklenilo razširiti tudi na Ljubljansko pokrajino ugodnosti, ki so priznane devetletnim 50 odstotnim zakladnim bonom, izdanim lani 15. septembra. Dovoljeno je plačilo osmih anuitet tega vrednostnega papirja v mesečnih obrokih, velika prednost pa je tudi v tem, da se podpisnik lahko takoj udeležuje žrebanja polletnih velikih premij.

Oblastva so podprla važno in koristno akcijo ter jo priporočila podjetnikom in vsem drugim, ki imajo možnost vpisa. Zastopniki in odposlanci zavoda pa zbirajo za nakup zakladnih bonov podpise, ki so seveda popolnoma prostovoljni.

Objavljena je bila tudi važna novost, da je državni zavarovalni zavod združil zakladne bone s posebno ljudsko za-

varovalno polico za življenje, katere imenska vrednost je 2500 lir na osebo. Pri tem je omogočeno, da se lahko boni plačujejo v mesečnih obrokih po 550 lire za vsak bon imenske vrednosti 500 lir in da se podpisniki lahko takoj udeležijo polletnih žrebanj.

Veliki državni zavarovalni zavod, ki se je nam predstavil že na ljubljanskem velesejmu, je v vseh glavnih mestih italijanskih pokrajin ustanovil svoja zdravstvena središča, v katerih imajo zavarovanci poleg nasvetov tudi rentgenske preglede, preiskavo krvi in druge pomoči za obvarovanje zdravja. Zavod, ki spada med največje zavarovalne ustanove v Evropi, bo v kratkem tudi v Ljubljani nudil svojim zavarovancem vse koristi in blagodati svojih zdravstvenih ustanov in naprav ter jim omogočil tudi zdravljenje v sanatorijih in kopališčih.

